

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 455 del 30/5 al 12/6 de 2018 2€

Adoctrinament a l'escola

El Govern espanyol impulsa programes educatius per introduir el militarisme, la Constitució i els símbols patriòtics a l'ensenyament pàg. 4-11

periodisme cooperatiu per la transformació social

EDITA

La Directa SCCL

C. Riego, 37, baixos esquerra

08014 Barcelona

Tel: 935 270 982

Mòbil: 661 493 117

directa@directa.cat

www.directa.cat

DIPOÏT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric.

La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?

A fons

Grup d'investigació

Miralls

Gemma Garcia

Cruïlla

Vicent Almela i Guille Larios

Impressions

Laia Alsina i Àlex Romaguera

Roda el món

Oriol Andrés, Roger Suso i Joan Mas

Expressions

Misael Alerm i Àlex Romaguera

La indirecta

Àlex Romaguera i Mariana Cantero

Coordinació web

Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente

Audiovisuals

Sònia Calvó i Estel·la Marcos

Fotografia

Víctor Serri

Il·lustració

Ricardo Hermida i Lluís Ràfols

Correcció

Èlia Oliván

Edició

Jesús Rodríguez

Projecte gràfic

Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat

Disseny gràfic i compaginació

Pau Fabregat

Administració i subscripcions

Ester Mora

Difusió

Estel·la Marcos

Publicitat i distribució

Paula Rodríguez

Gestió web

Nodo50

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:

Gironès, la Selva, Pla de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Mallorca ('Aguait'); Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahòtsa, Soberania Alimentària

CONTACTES:

General directa@directa.cat

Redacció redaccio@directa.cat

Subscripcions subscripcions@directa.cat

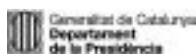
Publicitat publicitat@directa.cat

Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: PAU FABREGAT

FE D'ERRADES: A la Cronologia inserida a la secció A Fons de la 'Directa 454' ens referirem a Xabier Etxebarria quan hauriem d'haver dit Xabier Etxebarrieta.

La Directa rep una subvenció estructural de la Generalitat de Catalunya pel fet de ser un mitjà en llengua catalana, que suposa menys d'un 2% del pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

Adoctrinament a les aules

L'ensenyament es converteix en el camp de batalla de l'exèrcit, mitjançant uns materials didàctics que enalteixen el militarisme, la Constitució i els símbols nacionals espanyols. La presència castrense i policial en l'àmbit infantil també ha generat controvèrsies. Un reportatge de Maties Lorente, Guillem Martí, Gemma Garcia i Vicent Almela.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Carlos Azagra

Adrián Crespo conversa amb el dibuixant sobre la vida i sobre la seva vida, la professió del ninotaire, la censura, els sindicats i els partits polítics. Parlen de tot i de tothom; no et deixarà indiferent. Amb fotografies de Víctor Serri.

IMPRESSIONS

16-18

Des de l'experiència basca

Teresa Toda, ex-sotsdirectora del diari *Egin* i ex-presa política, analitza la repressió al País Basc i Catalunya. Amb il·lustració de Pol Guillen.

Acudits o cultura de la violació?

Rafael Romero denuncia les violacions simbòliques. Il·lustració de Marc Vers.

CRUÏLLA

19-21

Programari lliure cooperatiu

Bart Grugeon ens presenta projectes com Coopdevs, LliureTic, LleialTec o CommonsCloud, que reclamen una sobirania tecnològica al servei de la col·lectivitat. Amb il·lustracions de Guille Manchado.

RODA EL MÓN

22-26

La ultradreta identitària a Europa

Conrad Bosch i Paul Izumi detallen la situació del Moviment Identitari, al límit de la il·legalització a Àustria.

Israel ofega la pagesia palestina

Reportatge de Roger Guàrdia sobre la requisició dels recursos hídrics al Jordà.

Burundi, creació d'un règim autoritari

L'anàlisi de Fernando Díaz Alpuente.

EXPRESSIONS

27-31

Balls a plaça, l'altra festa

Des de fa anys, places de Barcelona, Girona, Tarragona i Lleida s'omplen de música i ball, una experiència cultural que s'ha consolidat com a alternativa. Un reportatge de Joan Pol Alcaraz, amb fotos de Sira Escasans.

Orenetes i falciots

El relat literari de Bea Ramos. Amb il·lustració de Guillem Arderius.

INDIRECTA

32

Entrevista a Maritza Buitrago

Mariana Cantero conversa amb l'activista colombiana sobre la seva tasca en la defensa dels drets humans i el feminisme des de l'experiència d'una dona racialitzada. Actualment participa en la tancada de migrades de l'antiga Escola Massana. Fotos de Víctor Serri.

Més que mil paraules

VICTOR SERRI | El 31 de maig de 2014, després d'una setmana de resistència per evitar el desallotjament i l'enderroc del Centre Social Autogestionat Can Vies, el veïnat va retirar tones de runa, una part de la qual va acabar a les portes del districte de Sants-Montjuïc. Aquelles totxanes es van reciclar per a la reconstrucció i rehabilitació de l'edifici. Avui dia, les parets del centre social tornen a acollir múltiples activitats, un cop celebrat el 21è aniversari.

Comunitat Directacoop

Caminant cap a un nou web de la 'Directa'

Redacció Directa | @La_Directa

Algunes lectures que ens seguïu a través d'internet haureu notat, des de fa uns dies, alguna cosa estranya. Doncs sí, han passat coses al web en els darrers temps, i tractarem d'explicar-vos-ho.

Durant una dècada llarga, el projecte de la DIRECTA ha fet salts endavant. Sense deslligar-se mai de l'edició en paper, ens hem anat obrint pas en el món digital. L'octubre de 2012 va néixer el domini *directa.cat*, des d'on el mitjà començaria a emprendre el vol internauta. La solidesa del projecte es va anar consolidant, amb un increment de subscripcions i de visites al web, que ens van portar, l'octubre del 2014, a implementar un canvi de disseny per donar resposta a les necessitats periodístiques del moment.

Des de fa dos anys, hem passat de ser una associació a consolidar-nos com a cooperativa. Aquesta evolució ens va dur a plantejar-nos una nova redefinició del web, per fer-lo més àgil, amb un disseny i una estructura que integressin millor la diversitat de continguts multiformat que produïm. Formats audiovisuals, interactius, fotogràfics, infogràfics i de text s'hauran de complementar amb una mi-

llor versatilitat. Aquest procés ja està en marxa des de fa mesos, som en la fase d'escollir el proveïdor que desenvolupi la plataforma i us anirem informant de les novetats.

Des de fa uns dies, però, l'actual web ha patit un seguit de problemes tècnics greus que ens han obligat a desactivar-lo, alhora que hem posat en funcionament una plataforma provisional que estarà activa fins que estigui enllestida la plataforma definitiva. Hi podeu accedir a través de l'adreça *directa.cat*, com fins ara; hi trobareu totes les notícies, reportatges, investigacions i articles d'opinió, com fins ara, i les subscriptores rebran al seu correu electrònic la versió digital de l'edició en paper. Temporalment, però, no es podrà accedir als continguts digitals publicats abans de la data de desactivació de l'antic web.

En aquesta fase de transició, necessitem l'acompanyament de les sòcies, subscriptores i les lectores. És imprescindible, com sempre, que la transició sigui transversal. El nou web representarà un salt qualitatiu, l'extensió d'unes noves ales. Gràcies per ajudar-nos a fer que la Directa encara s'enlairi més.

L'espina

/ SERGI MORESO

L'EXÈRCIT ES CAMUFLA A LES AULES

Materials didàctics dels ministeris espanyols d'Educació i Defensa promouen el militarisme entre l'alumnat de primària tot i l'oposició de col·lectius que advoquen per la cultura de pau

Maties Lorente | @mtslorente
Guillem Martí | @La_Directa

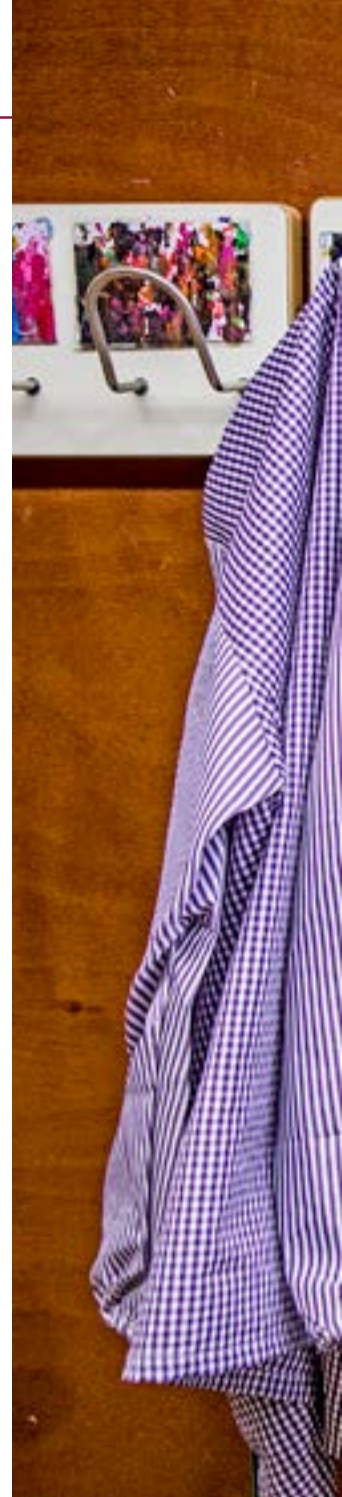
“**I**magineu que sou alts càrrecs de les forces armades i us encomanen una tasca de seguretat per a l'esdeveniment: ‘La selecció espanyola de futbol guanya la copa del món’. En dos dies arriben a Espanya i ho celebraran amb tots els espanyols que vulguin rebre’ls i acompanyar-los pels carrers de Madrid. Com sabeu, milers d’espanyols es concentraran en aquesta rebuda i, en haver-hi tanta gent concentrada, poden tenir lloc desgràcies provinents de persones que estiguin en contra d’aquest esdeveniment o algun atemptat terrorista per matar gent innocent. Com protegireu tanta gent perquè no passi res? Cal tenir en compte que un explosiu pot guardar-se en qualsevol lloc: cotxes, papereres, clavegueram, un helicòpter que sobrevola la zona... Us podeu camuflar entre la gent. Inventeu tot el que us vingui al cap”. Aquesta és una de les activitats, dirigides a l'alumnat de cinquè i sisè de primària, que s’inclouen en els materials del projecte “Coneixement de la seguretat i la defensa als centres educatius”, impulsat conjuntament pels ministeris espanyols d'Educació i Defensa i destinat a l'ensenyament de primària. El document va ser publicat l'any passat, tot i que al portal web on està disponible s'adverteix que la “publicació del Reial decret 1008/2017, pel qual s'aprova l'Estratègia de Seguretat Nacional 2017, afecta el contingut d'algunes parts d'aquesta obra, i per això se n'està elaborant una segona edició actualitzada”.

L'objectiu d'aquest projecte és, segons defensen les institucions impulsores, “promoure el coneixement i la sensibilització dels joves escolars al voltant dels temes relacionats amb la pau, la seguretat i la defensa”. Els materials “didàctics” estan pensats per ser inclosos en les assignatures Valors Socials i Cívics i Valors Ètics, “de manera que es difongui als centres escolars la cultura de la defensa i els valors que s’hi associen com a instrument

al servei de la pau i la llibertat”. El document, de 240 pàgines, està dividit en deu unitats didàctiques, acompanyades d'activitats destinades a l'alumnat, material de suport i unes fitxes d'autoavaluació on els alumnes valoren el que han après pintant els colors de la bandera espanyola en tres plantilles. “Convivim tots”, “respecto i em respecten”, “amenaces que posen en perill els nostres valors” o “els símbols nacionals” són alguns dels encapçalaments del decàleg destinats a treballar amb l'alumnat d'entre els sis i els onze anys.

A través de les pàgines, es presenta l'exèrcit com a garant dels principis constitucionals del 1978 i dels valors que representen. “Les forces armades són les encarregades de garantir la sobirania i independència d'Espanya, defensar la seva integritat territorial i l'ordenament constitucional, és a dir, la nostra democràcia”, expliquen. Els eixos que es treballen en les diferents unitats es basen en tres principis: els valors i símbols nacionals espanyols, la seguretat interna i externa i el militarisme, encarnats al text per les forces armades sota l'empara de la Constitució.

Davant d'aquesta promoció dels valors castrenses, entitats i col·lectius que treballen des de fa anys la cultura de la pau han denunciat les intencions del Govern espanyol amb la creació d'aquests materials, tot i que encara estan en fase de revisió. “És un autèntic pla estatal d'adoctrinament reaccionari adreçat a l'alumnat de les escoles amb l'objectiu d'intentar desactivar una educació basada en l'exercici del pensament crític. Aquests materials curriculars tenen tota la pàtina franquista, recorden l'assignatura Formació del Espiritu Nacional (FEN) de la dictadura”, afirma Jordi Muñoz, membre de la campanya *Desmilitaritzem l'Educació*. No és l'únic que vincula aquest projecte amb el franquisme: per a Xènia Amorós, vicepresidenta de la Federació d'Associa-

cions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya (FaPaC), “amb aquest tipus de material es retorna a l'ambició de la creació d'un pensament únic. I això ja ho hem viscut durant 40 anys”.

L'exèrcit, un servei públic?

D'acord amb l'ordenament constitucional, es presenta el concepte de “defensa” com un “servei essencial que presta l'Estat als ciutadans mitjançant les forces armades”. Un servei que, segons el document, està al mateix nivell que altres com poden ser l'educació i la sanitat. Això sí, amb algunes diferències, una d'elles molt xocant: “Els militars assumeixen un compromís especial amb el nostre país, ja que poden posar les seves vides en perill (i de vegades perdre-les) durant el compliment del seu deure, que és servir Espanya”. Els serveis públics es paguen a través dels impostos, i per això “tots els ciutadans tenen l'obligació de contribuir al seu sosteniment perquè puguin ser de qualitat i estar al servei de tothom”. “Si les persones no paguéssim impostos, no podria haver-hi col·legis, ni hospitals, ni carreteres, ni policies, ni bombers, ni Defensa...”, conclou.

Perquè quedi clar es proposa una activitat on “el professor farà comprendre als alumnes el servei tan important que realitzen les forces armades per als ciutadans espanyols a través del visionament de *Gràcies, militars*”, un vídeo produït pel Ministeri espanyol de Defensa amb motiu del Dia de les Forces Armades de l'any 2016, on es veuen militars en diferents escenaris. En una altra activitat, es proposa a l'alumnat que assenyalí les diferències i les similituds entre un soldat i una mestra. Però l'obligació de la ciutadania no consisteix només en el pagament d'impostos: el dossier explica un taller on es recomana al professorat escriure a la pissarra altres “obligacions cíviques per a tots els espanyols”, com són

el “deure de defensar Espanya”, el “deure de treballar” o que “els pares prestin assistència als seus fills”.

Per a Carlos Pérez, membre del Moviment d'Objectivació de Consciència (MOC), la intenció d'aquest tipus d'activitats és “garantir el reclutament professional de nous soldats, especialment després de la desaparició del servei militar obligatori, i aconseguir una major acceptació social de la despesa militar”. “El que s'hi amaga és la intenció de preparar les noves generacions per no qüestionar la despesa en armament, la indústria armamentística i el comerç d'armes, que afavoreixen els interessos privats de les grans fortunes, mentre que es desatenen les necessitats primàries de la majoria de la ciutadania”, expressa en la mateixa línia Jordi Muñoz. Júlia Granell, membre de la junta de Lafede.cat - Organitzacions per a la justícia global, s'expressa en els següents termes: “L'objectiu real de la introducció del militarisme als espais educatius és assegurar la presència de la guerra, la violència i l'ús de la força al currículum escolar, a les aules i com a sortida professional normalitzada”.

El text aprofundeix en les obligacions i els deures que té la ciutadania, que “podríem resumir en acatar la Constitució”, i exposa alguns dels valors que fonamenten aquest ordenament jurídic, que mitjançant la “pau social” ha possibilitat que “en els últims anys s'hagi produït el creixement més gran econòmic, cultural, educatiu i social de la història d'Espanya”. Entre els valors que fonamenten el text constitucional hi són la llibertat (“els meus drets acaben on comencen els teus”), la justícia (“no és possible una societat sense normes ni jutges que les apliquin amb imparcialitat”) o la tolerància (“respectar les idees de la resta encara que no les compartim”). El marc territorial queda clar, segons el text: les autonomies i regions es basen “en la pre- »

“Tenen tota la pàtina franquista, recorden l'assignatura Formació del Espiritu Nacional”, afirma Jordi Muñoz, de Desmilitaritzem

“Volien assegurar la presència de la guerra, la violència i l'ús de la força al currículum escolar”, diu Júlia Granell, de Lafede.cat

» missa de la unitat indissoluble de la Nació espanyola, pàtria de tots els espanyols i espanyoles”.

Un dels valors que segons el projecte ajuda a cohesionar la societat és el de la participació. Però no de qualsevol manera, sinó a través de les eleccions. És per això que una de les activitats recomanades, anomenada “El joc del país democràtic”, aconsella al professorat “explicar als alumnes que un país democràtic implica la participació de tots els ciutadans majors de 18 anys i que això s’aconsegueix amb unes eleccions”. La finalitat de l’activitat és “ajudar els alumnes a reflexionar sobre com és d’important ser responsable a l’hora de votar, que cal acceptar allò que la majoria vol i que el vot és secret”. “Es tracta d’una infantilització que es fa extensiva no només als infants sinó a tota la societat”, afirma Jordi Muñoz. I rebla: “S’utilitzen enunciats perversos o directament mentides per reforçar la idea que la societat ha de delegar tota responsabilitat per construir-se ella mateixa”. Per a Ainhoa Ruiz Benedicto, investigadora del Centre Delàs, aquests tipus de materials representen un retrocés, ja que “l’educació ha de ser un espai crític amb allò que ens envolta i qüestionar el militarisme és cabdal per trobar altres formes de relacions internacionals, però també de relacionar-nos entre nosaltres mateixes”.

Obediència i culte als símbols

En la unitat número 3, que porta el títol “Els soldats i els mariners, el meu equip”, pretén ensenyar a l’alumnat de primària les característiques que ha de complir un bon membre de les forces armades. A més d’explicar l’organigrama que fa funcionar l’exèrcit, la unitat dona especial importància a un tret en concret: la disciplina. “Més que un valor, és un factor de cohesió que obliga a tots per igual, que té la seva expressió col·lectiva en l’acatament de la Constitució i la seva manifestació individual en el compliment de les ordres rebudes”.

Per ampliar informació sobre aquesta visió, s’aporta com a document annex les Reials Ordenances de les Forces Armades, en concret les que afecten els mariners i soldats. Tot i que actualment es troben en funcionament les aprovades l’any 2009, els materials recomanen la lectura de les normes aprovades l’any 1978, “a causa del caràcter històric, així com la seva relació directa amb els continguts de la unitat”. Aquest reglament exigeix a les persones amb escalafons més baixos dins de la jerarquia militar una sèrie de requeriments per poder executar correctament la seva feina. L’article 51, per exemple, diu que el soldat o el mariner “no manifestarà [...] descontentament per les condicions que imposa la vida militar”. En el 53, es requereix al soldat que “en tota acció de pau o de guerra guardarà l’ordre i el silenci apropiats”. “Desenvoluparà amb interès i diligència els treballs conferits, mostrant-se digne de la confiança i l’estima dels seus caps”, segons l’article 55. En la mateixa línia s’expressa el 37: “Per cap motiu donarà [el soldat o mariner] mal exemple amb les seves murmuracions: no les tolerarà ni parlarà malament dels seus caps”. Per fer entendre a la canalla aquestes premisses, una activitat recomana que el professorat indiqui “que a casa els nens i les nenes han d’obeir els seus pares, mares, avis i àvies; a l’escola han d’obeir els mestres, cuidadors del menjador i l’aula matinal; a les activitats extraescolars, els monitors, etc.”.

Segons el membre del MOC, “cal problematitzar l’existència d’aquesta mena de continguts, ja que valors com la pau o la no discriminació són contraris a conceptes militars com són la jerarquia, la disciplina o la violència”. “L’acceptació de diverses formes de militarisme no és nova, és el format el que de vegades és nou, canvia i muta, i, sovint, entra per altres espais”, comenta Ainhoa Ruiz. “És el que passa amb la història, per »

Estand dels Mossos d'Esquadra al Saló de la Infància 2015 a Barcelona / ANNA CELMA

Les forces armades s'atrinxeren en fires i salons educatius

Malgrat que el Parlament de Catalunya va aprovar una moció que, entre d'altres, demanava la retirada de l'exèrcit dels espais educatius, s'hi continua desplegant. Així mateix, a ExpoJove de València ha comptat amb un estand de 1.400 metres quadrats. La plataforma Desmilitaritzem l'Educació fa anys que ho denuncia i es mobilitza

Gemma Garcia | @gemma_g_fabrega

Exèrcit i cossos policials també s'escolen en l'educació a través de fires i salons: el de l'Ensenyament a Barcelona o el del Camp, la Fira de Formació i Treball de Lleida o l'ExpoJove a Girona i València en són alguns exemples. Des de fa anys, la plataforma Desmilitaritzem l'Educació ho denuncia, tant a través d'incidència política amb les administracions com amb l'organització de protestes quan se celebren els esdeveniments.

El moviment per la pau va aconseguir que el Parlament de Catalunya aprovés una moció el 14 de juliol de 2016, la 55/XI, que recollia reivindicacions històriques: acabar passant el patrimoni militar en desús i destinar-lo a ús civil, la prohibició d'actes i maniobres militars, que no es concedissin ajuts a la indústria militar ni es promoguessin activitats i la retirada de l'exèrcit dels espais educatius. Dos anys després d'aquell punt d'inflexió, l'exèrcit continua present en diversos esdeveniments que, tot i emplaçar-se fora de l'escola, són de caràcter educatiu.

El Saló de l'Ensenyament, que se celebra cada mes de març a Barcelona, continua dedicant un espai a l'exèrcit. Fins i tot contradient un acord del Plenari municipal de la ciutat, també de 2016, que expressa que les forces armades "reafirmaven una aposta contrària als valors educatius i de convivència pacífica". Per a Jordi Muñoz, de la campanya *Desmilitaritzem*, queda en evidència "la impunitat" de la Fira. Concretament, com a president del Consell d'Administració -i també de l'empresa Freixenet i de la Cambra de Comerç d'Espanya-, José Luis Bonet és qui té el poder per decidir que els militars continuïn tenint cabuda al Saló. Els estatuts reserven a la Cambra la potestat de proposar els membres del Consell d'Administració, que s'ocupa de "programar les activitats".

En canvi, també a Barcelona, el 2016, i per primera vegada, es va celebrar el primer Saló de la Infància sense exèrcit

ni cossos de seguretat, com Mossos d'Esquadra i Guàrdia Civil. Per raons de "reorganització", segons la Fira, però també atenent les resolucions per uns espais infantils sense armes, l'alcaldessa Ada Colau i la Generalitat van acordar fer des-

aparèixer la pista americana de l'exèrcit i els tallers de la policia. Muñoz recorda que des de la campanya també s'ha denunciat la presència de qualsevol cos armat.

El Saló de l'Ensenyament, que se celebra a Barcelona, manté un espai per a l'exèrcit, contradient un acord del ple municipal

1.400 metres quadrats per a l'exèrcit a València
On també fa anys que es batalla perquè els militars no tinguin estand és

a l'ExpoJove de València, que organitza l'Ajuntament, Festes de València i la Feria Valencia. Carlos Pérez, d'Antimilitaristes-MOC, lamenta que l'únic canvi que s'ha produït amb el nou equip municipal és que l'exèrcit no podrà exhibir armament ni vehicles militars. El regidor de cultura de l'Ajuntament, Pere Fuset, defensa que només s'hi exhibeix material de la unitat militar d'emergències (UME) per a les grans catàstrofes.

El que s'ha continuat veient a la darrera edició de finals d'any, subratlla Pérez, és que entre les activitats de teatre, música, entreteniment i ciència, també s'hi veuen "els militars amb l'uniforme, que fan publicitat de reclutament i mostren imatges de sistemes armamentístics". Enguany, el centenar de militars ha comptat amb més de 1.400 metres quadrats amb vehicles inclosos.

Al capdavant de l'ExpoJove hi ha el president del Consell d'Administració de la Fira, José Vicente González Pérez, que va ocupar aquest càrrec en substitució d'Alberto Catalá el 2013. Actualment, una comissió de Les Corts valencianes investiga la vinculació de la institució pública amb els protagonistes de la trama Gürtel. Segons la documen-

tació que es va remetre a la comissió, Orange Market, l'empresa de la trama, va cobrar a Feria Valencia 1,5 milions d'euros només l'any 2008.

La darrera polèmica va esclatar arran de la dotzena Fira de Formació i Treball (F&T) de Lleida el mes d'abril. Un any més, l'exèrcit hi ha tingut un estand i la plataforma Desmilitaritzem l'Educació ha expressat el seu rebuig pel pavelló 4, darrere la pancarta *Les armes no eduquen, les armes maten*. L'alcald de la ciutat, Àngel Ros, ha defensat la presència de la institució militar, argumentant que dona a conèixer els estudis que ofereix l'Acadèmia General Bàsica de Suboficials de Talarn, del Pallars Jussà.

En canvi, a l'ExpoJove de Girona es va obrir una escaleta. L'Ajuntament i la Fira de Girona van decidir excloure l'exèrcit per tres edicions en considerar que havia incomplert el codi ètic, que estableix que no es poden exhibir símbols ni elements bèl·lics al saló de l'ensenyament. Però a petició del Ministeri espanyol de Defensa, el jutjat d'instrucció número 1 de Girona va indicar, com a mesures cautelars -a l'espera de la sentència-, que les

forces armades hi continuarien presents, però sense uniformar. Durant la celebració de l'ExpoJove a l'abril, l'exèrcit va tapar els dibuixos que exhibien soldats armats, i un grup de persones es va concentrar davant l'estand per protestar i expressar que, "amb uniforme o sense, volem l'exèrcit fora de l'ExpoJove".

Durant la celebració de l'ExpoJove a Girona, arran de les protestes, l'exèrcit va tapar els dibuixos que exhibien soldats armats

Així mateix, el gran saló de l'ensenyament del Camp que organitza cada any a Valls el Consorci Prouniversitari de l'Alt Camp i la Conca, tampoc ha fet fora l'exèrcit, però ha posat alguns límits. S'hi desplega a través dels Centros Docentes Militares, però complint el codi ètic aprovat pel consistori vallenc el 2017, que prohibeix "l'exhibició d'elements que puguin atemptar contra la pau o els drets humans, ni tampoc la difusió per qualsevol mitjà d'elements bèl·lics o que fomentin la violència". ●

» exemple. No estudiem que la Primera República va rebutjar la guerra com a mitjà de defensa nacional -i així va constar a la seva constitució- ni que va abolir el servei militar obligatori: hi ha un militarisme implícit en l'educació i la societat en general”.

A més dels militars i la Constitució, un dels punts que s'encarreguen de reforçar el projecte “Coneixement de la Seguretat i la Defensa” són els símbols nacionals espanyols, amb una unitat destinada a parlar-ne. En especial de tres: l'himne, la bandera i l'escut. Per sobre d'ells, la figura del rei, “símbol de la unitat i la permanència de l'Estat”.

De l'himne, es diu que és un dels més antics del món, però no explica l'absència de lletra (un fet destacable en tractar-se d'un himne nacional) més enllà de dir que és així perquè es tracta “d'una marxa”: “La marxa granadera”. En aquest punt és un dels pocs moments que es parla de les èpoques republicanes de l'Estat espanyol al llarg dels materials: es parla de l'himne de Riego, l'himne de la Primera República Espanyola (1873-1874) i el de la Segona República Espanyola (1931-1939, tot i que no se citen les dates). Tampoc es parla de la restauració de l'himne actual per part del franquisme, en acabar la Guerra Civil.

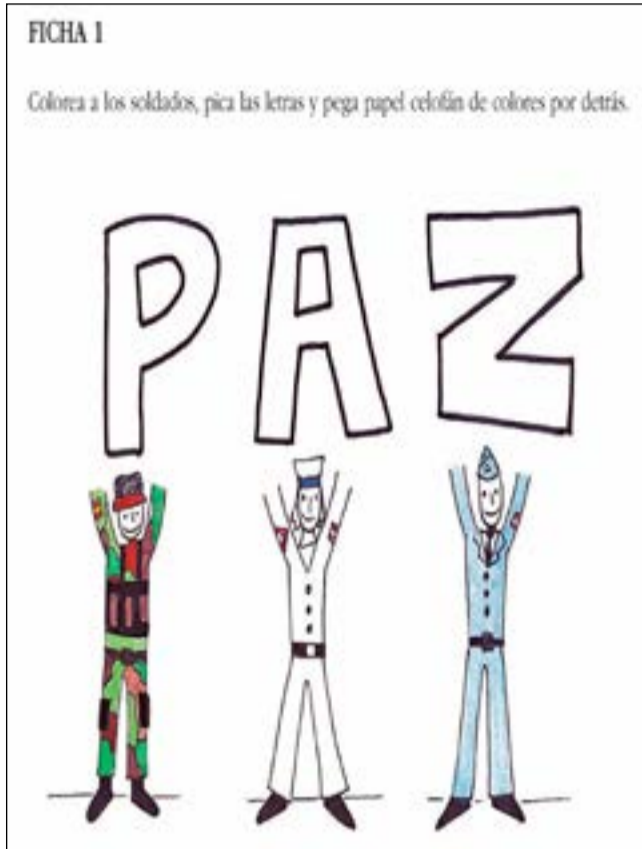
Tot i que en el capítol dels símbols nacionals només es parla d'aquest himne, durant tots els materials són recurrents les activitats centrades en diferents composicions musicals lligades als cossos militars. La majoria d'elles van ser compostes i escrites durant el franquisme, com “Ganando Barlovento” (1966), l'himne de l'exèrcit de l'aire (1967) o de l'armada (1940). Les lletres d'aquests dos últims van ser obra de José Maria Pemán, un escriptor que va donar suport al règim de Primo de Rivera, que es va posar del costat dels colpistes en produir-se la sublevació de l'any 1936 i que va arribar a ocupar diferents càrrecs durant el franquisme. Però, sense dubte, una de les cançons més compromeses és el pasdoble “La banderita”, que va ser considerat l'himne espanyol en les guerres al Marroc a principis del segle XX i que es proposa en una de les activitats didàctiques. “Allà por tierra mora. Allá por tierra africana un soldadito español de esta manera cantaba: [...] El día que yo me muera, si estoy lejos de mi Patria, solo quiero que me cubran con la Bandera de España”, diu la lletra de la cançó.

La bandera és, segons el text, “l'únic símbol que es menciona la Constitució”. “Un símbol que ens representa a tots i simbolitza la nostra història, els nostres drets i les nostres llibertats”. Es parla del canvi d'ensenyà “durant la república que va haver-hi el 1931”, però es deixa clar que en iniciar-se la Guerra Civil “el bàndol nacional torna a recuperar la bandera *rojigualda*”. Complementant la bandera, s'explica l'escut actual, dividit en diferents parts que representen les regions i la monarquia.

En aquest apartat, el rei té molt de protagonisme. S'expliquen les seves atribucions constitucionals: unitat de l'Estat enfront de la divisió de poders, representació de tot l'Estat espanyol davant els ens territorials (tot i que “ha de respectar els drets de cadascuna de les comunitats”) i unitat de poders. Però, a més, es fa referència al monarca espanyol com a “símbol de permanència”, pel caràcter hereditari de la corona, un fet “que assegura la continuïtat”. És per això que una de les activitats de la unitat, dirigida a l'alumnat de tercer i quart de primària, consisteix a crear una biografia de Felip VI, dividint en grups segons les etapes de la seva vida: “naixement i nom, els seus 18 anys i estudis, la boda, les seves filles i l'arribada al tron”.

Enemics interns i externs: terrorisme i migracions

“No podem parlar de la militarització de l'educació sense tenir en compte el context creixent de militarització mundial com a resposta al ‘terrorisme’”, explica Júlia Granell. Aquest és precisament un dels elements que més es repeteix al llarg dels materials. És per això que una de les deu unitats porta el títol “Amenaces que posen en perill els nostres valors”. Un dels seus objectius és “comprendre i valorar les noves amena-

ces a la pau a Espanya, principalment el terrorisme”. Es defineix el terrorisme com “qualsevol delictes greu” que té la finalitat de “subvertir l'ordre constitucional o desestabilitzar [...] les institucions polítiques de l'Estat”. També quan es busca “alterar greument la pau pública” o “desestabilitzar [...] una organització internacional”, a més de “provocar un estat de terror en la població”. “L'Estratègia de Seguretat Nacional planteja com a objectiu en l'àmbit de la lluita contra el terrorisme neutralitzar l'amenaça que representa i reduir la vulnerabilitat de la societat davant els seus atacs, fent front als processos de radicalització que els puguin precedir o sustentar”, diu el text.

A continuació, es defineix la figura del terrorista d'una manera extremadament simplista: “Els terroristes no toleren que hi hagi persones que pensen de manera diferent a la seva. I, per imposar la seva visió del món a tothom, atempten contra la vida de les persones i destrueixen infraestructures, dins i fora de les nostres fronteres”. Entre els valors que suposadament posen en perill els atacs terroristes es troben “la vida”, “la llibertat de consciència i religió”, “els desplaçaments”, “els subministraments que venen de l'exterior” (com són el “gas” i el “petroli”) o la “llibertat d'expressió”. En relació amb aquest punt, tenint en compte les nombroses denúncies que campanyes com *No callarem* o *Demà pots ser tu* fan sobre l'estat d'aquest dret a l'Estat espanyol, resulta sorprenent la definició que fan del risc terrorista respecte a la llibertat d'expressió. “En algunes zones del nostre planeta, les persones no poden dir lliurement allò que pensen o allò que opinen, ni molt menys escriure-ho o difondre-ho, perquè poden ser empresonades per no pensar el mateix que els seus dirigents o que les persones que controlen les zones on viuen”.

El terrorisme és un dels factors “que posa en perill la nostra seguretat nacional”. Però un fet que ha alarmat moltes entitats i col·lectius és la inclusió dels “fluxos migratoris irregulars” com una altra de les amenaces. “Els fluxos migratoris s'han transformat en un fenomen

LÁMINA 1: EJÉRCITO DE TIERRA

70 000 militares desempeñan su función tanto en España como en misiones internacionales. Su armamento, material y vehículos lo capacitan para llevar a cabo misiones de combate, de paz y de ayuda humanitaria.

ARMAMENTO PESADO VEHICULO COMBATE	ARMAMENTO LIGERO	ARTILLERÍA ANTIÁEREA	VEHICULO NO TRIPULADO
VEHICULO INGENIEROS	TRANSMISIONES	HELICÓPTEROS	VEHICULO NO TRIPULADO

Un fet que ha alarmat moltes entitats és la inclusió dels “fluxos migratoris irregulars” com una amenaça

El Consell Municipal d'Immigració de Barcelona rebutja els plantejaments “que perpetuen estereotips”

Imatges i recursos del projecte "Coneixement de la Seguretat i la Defensa als Centres Educatius"

EVALUACIÓN

FICHA 3.
Autoevaluación: ¿Cómo lo he hecho?

1. ¿Cuánto he aprendido?	2. Me ha gustado lo que he aprendido.	3. Me ha resultado difícil lo que he aprendido.
☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐

amb implicacions per a la política de seguretat. Així, el nostre país, igual que la resta de l'entorn europeu, s'enfronta a múltiples desafiaments derivats de l'assentament dels corrents migratoris irregulars". Les reaccions a aquest plantejament van ser immediates. El passat mes de març, el Consell Municipal d'Immigració de Barcelona mostrava el seu rebuig mitjançant un comunicat a "aquests plantejaments de la immigració com a amenaça o perill, que perpetuen els estereotips de la distinció de 'nosaltres-ells', la xenofòbia, la penalització

de la irregularitat, i que incentiven la por a tot el que és diferent". Ana Fornés és membre de València Acull i CIEs No: "La legitimitat del control fronterer es basa en mentides, que són l'amenaça i el perill. Hauríem de ser capaces de veure com les polítiques europees migratòries s'han teixit en el binomi mobilitat humana - perill, vinculat a la pèrdua cultural, les epidèmies o el terrorisme". "És una manera d'adoctrinar i de fomentar la cultura de la guerra i dels valors de defensa lligats a la securització", explica.

Un exemple d'aquest ús és la inclusió d'un apartat destinat a les missions de l'exèrcit a l'exterior. Entre aquestes missions es parla de l'EUNAVFORMED Sophia, que es defineix al document com "una operació militar de la Unió Europea al Mediterrani central meridional, davant les costes de Líbia, per lluitar contra les xarxes de tràfic de persones, prevenir fluxos de migració irregular i evitar que mori més gent al mar". "Resulta molt cínica que s'assenyalin aquestes operacions, quan són aquestes mesures les que han generat una major inseguretat al Mediterrani. S'ha militaritzat el mar, cosa que ha generat major desprotecció i noves rutes amb més perillositat", argumenta Fornés.

"La militarització de l'educació, la securització de les fronteres o l'augment de la despesa militar no són més que cares d'una mateixa estratègia: impedir el debat social sobre el model de defensa i seguretat", afirma Júlia Granell. Davant aquesta situació, "cal invertir la despesa militar en despesa social per transformar les estructures i garantir vides dignes i seguretat humana; articular una cultura de pau i una educació que es basi a generar nous imaginaris polítics crítics amb el sistema actual; generar noves formes de viure plegades que trenquin amb les relacions de poder i, per tant, amb els exèrcits i els 'seus' sistemes de guerres", conclou. ●

Ni grans empreses ni bancs, a nosaltres ens finances tu

SUBSCRIU-TE
 al periodisme que transforma

Entra i registra't a directa.cat

Anual paper+web 75 € Anual web 40 € Anual solidària 140 €

LLIBRES, PROFESSORAT | **ESPERIT CRÍTIC**

La tasca docent pot revertir la manca de qüestionament i la passivitat que es potencia des de la institució, un model anacrònic que transmet valors invisibilitzadors de les minories i apuntala l'*statu quo* financer

Vicent Almela | @La_Directa

Partim de la base que no existeix una educació neutral, com ja indica l'etimologia de la mateixa paraula en llatí, que prové de la mescla entre *educare* (criar, alimentar) i *educere* (conduir -amb sentit de dins cap a fora). Amb aquesta funció -la d'adoctrinar les noves generacions en uns valors concrets- neix l'educació pública al segle XVI; primer encarregada de fomentar els interessos i valors de l'església, i, més endavant, després de la Reforma protestant encapçalada per Martí Luter, subordinada als interessos i els principis dels estats nació i els seus governs. Quatre segles després de l'aparició d'aquest sistema públic, l'educació continua estant al servei d'uns interessos ideològics concrets. La principal prova d'això és la reiterada modificació legislativa -s'han aprovat fins a set noves lleis d'educació en 35 anys a l'Estat espanyol, a mesura que canviaven els partits en el poder-, o l'entrada de les empreses i els valors capitalistes dins dels centres educatius.

Aquests canvis legislatius han anat acompanyats de contínues modificacions en els currículums, les avaluacions, les metodologies i els continguts de les diferents matèries, que donen a l'alumnat una perspectiva i una visió concreta i orientada sobre la realitat i el context social i polític. Un dels factors clau en la creació i legitimitat d'aquesta imatge sobre el món són els llibres de text que utilitzen en el període d'educació obligatòria, dels 6 als 16 anys. L'any passat, l'observatori de llibres de text de l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP) publicava un informe en el qual analitzava set llibres de text de geografia i història de tercer d'ESO en sis àmbits temàtics: pau i conflicte, desenvolupament socioeconòmic, gènere, diversitat intercultural, medi ambient i drets humans i democràcia.

Cécile Barbeito -investigadora de l'Escola de Cultura de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona i coordinadora d'aquest informe- considera que les perspectives més mal treballades als manuals analitzats són la de gènere i la intercultural. Segons el document publicat, la gran majoria de persones citades són homes (93%), europeus i que formen part de les elits. I la gran majoria de persones excloses als llibres són dels extrems oposats a això, amb predominança del factor de classe social i pertinença a les elits, ja que de les poques persones que se citen que són dones o provinents d'altres continents, la majoria són de classe alta (reines o consorts europees, emperadors de l'Amèrica Central i del Sud o d'Àsia, i també magnats nord-americans). "La meva sensació és que aquests manuals defensen els valors de la majoria, en el sentit de buscar una centralitat que in-

visibilitza les minories. Sincerament, crec que no es fa amb mala fe, però sí amb una manca considerable de consciència de la diversitat (econòmica, social, cultural i ideològica) en què vivim", apunta Barbeito.

Un altre aspecte predominant està relacionat amb el tipus d'activitats que es demanen a l'alumnat: "Una de les dades que més ens va sobtar és que només el 4% de les activitats demanaven esperit crític (mitjançant debats o demanant argumentar l'opinió personal) i només l'1%, acció (com analitzar d'on provenen els aliments que consumeixen). Al final, els valors que s'acaben transmetent són els del no qüestionament i de la passivitat".

Tot i que són els governs els que dicten les lleis educatives i els currículums, són les editorials les encarregades d'omplir de continguts i enfocar les perspectives dels llibres de text: "Ens consta que moltes editorials permeten molt marge d'acció als seus autors i autores, que són ells o elles qui tenen l'última paraula. Però, evidentment, la seva selecció també implica prioritzar uns valors i continguts o uns altres". Segons Barbeito, una possible manera de superar la parcialitat dels continguts dels llibres de text podria ser diversificar les autores, formant-les en aquestes perspectives o assegurant-se que tenen una perspectiva crítica: "Es podria fer amb un equip pluridisciplinari, o incorporant experts en educació en valors en els equips redactors, com em consta que com a mínim dues de les set principals editorials catalanes han començat a fer, o fer consultes a col·lectius específics: Què trobarien a faltar, en un determinat llibre de text? Persones gitanes, precàries, feministes, amb diversitat funcional...".

Barbeito assenyala que els llibres són una petita peça de tot un engranatge educatiu, i que per si sols no poden "condicionar" la mirada: "En el que crec haurien d'incidir és a aprendre a tenir una mirada crítica, a reflexionar críticament sobre textos i dades, a comprendre que la veritat absoluta o la neutralitat no existeixen. Diria que a l'aula el professorat és més important que els llibres de text. Uns professors i professores que siguin crítics poden fer d'un material nefast un instrument de pensament crític, o directament tenen l'opció d'elegir no utilitzar llibres de text". Per exemple, en referència al nou material per a escoles de primària del Ministeri espanyol de Defensa, intencionalment i dogmàticament proexèrcit, "m'encanta perquè tal com està formulada, se li pot donar la volta i fer-ne una activitat crítica, o fins i tot subversivament antimilitarista, en funció de com l'apliquis. En aquest sentit, la mirada del professorat i l'habilitat de fer pensar críticament sobre una temàtica és fonamental". ●

Els últims 35 anys s'han aprovat fins a set lleis d'educació, a mesura que se succeïen els canvis de govern de l'Estat

Un dels factors clau en la creació i legitimitat de la nostra visió del món són els llibres de text

/ PAULA RODRÍGUEZ
VÍCTOR SERRI

A 300 centres educatius catalans hi ha el programa en educació financera impulsat per entitats bancàries

Ofereixen sessions sobre la gestió dels pressupostos personals, la planificació financera o com endeutar-se

“Com adquirim una motocicleta de gran cilindrada si el sou i els estalvis no ens arriben? Doncs demanem un crèdit, no?”. Aquest és un dels problemes plantejats dins de l’aula d’ESO a qualsevol dels vora 300 centres educatius de Catalunya on des de l’any 2013 es realitza el programa en educació financera –gràcies a un conveni de col·laboració que va posar en marxa un partenariat publicoprivat entre la Generalitat, l’Institut d’Estudis Financers i les entitats bancàries BBVA, CaixaBank, Banc Sabadell, Santander i Caixa d’Enginyers– amb l’objectiu “de fer arribar de forma gratuïta l’educació financera als centres educatius catalans”. Aquest conveni es va batejar amb el nom d’Educació Financera a les Escoles de Catalunya (EFEC) i compta amb una borsa de professorat voluntari, treballadores de bancs i caixes –algunes ja jubilades– que ofereixen sessions sobre la gestió dels pressupostos personals, la planificació financera o com endeutar-se amb productes de crèdit.

Revisant el contingut del pla, no trobem referències a formes alternatives a la visió del capitalisme financer hegemònic, és a dir, no existeixen la banca pública, les finances ètiques, les monedes complementàries o l’economia social, així com tampoc no alerta dels perills de la manca de regulació financera ni esmenta els desnonaments. “Lluny de la propaganda i la retòrica amb què s’ofereixen aquests tallers, les persones que els imparteixen presenten el consum i l’endeutament com a pauta de comportament desitjable i el sistema capitalista com l’únic model econòmic possible, bandejant la pluralitat i el pensament crític imprescindible en tot procés educatiu. El fet que el Departament promogui i faciliti la presència d’aquestes entitats financeres a les aules legitima el seu relat sobre les causes de la crisi, alliberant-les de qualsevol responsabilitat i posant el focus damunt les famílies pel seu endeutament irresponsable”,

denuncien des de l’USTEC. Aquest programa a Catalunya beu del seu predecessor a l’Estat espanyol, que va nàixer el 2009 fruit d’un conveni signat entre el Ministeri espanyol d’Educació, la Comissió Nacional del Mercat de Valors i el Banc d’Espanya. També el 2013 es feia públic el Pla d’educació financera 2013-2017, que –segons diu aquest document– ha de millorar la cultura financera de la població tenint en compte que “els joves d’avui són els consumidors de productes financers de demà” o que, en clara referència a les pensions, “les reformes que s’estan duent a terme a Espanya sobre el sistema públic van en la línia de traslladar una major responsabilitat als ciutadans”. També diu el Pla que cal promoure el “foment d’una cultura de previsió mitjançant assegurances i plans de pensions”. I, en un atac de sinceritat, el document arriba a admetre que el projecte, certament, suposa un benefici per a la sostenibilitat del sistema financer.

Carlos Azagra, dibuixant

“Em van dir que no em volien censurar però em van recordar que Movistar posava publicitat”

Text: Adrián Crespo | @crespix
Fotografia: Victor Serri | @_ittos_

Els dibuixos de Carlos Azagra (Morón de la Frontera, 1957) inunden els barris populars de tot arreu des de fa quaranta anys. No hi ha bar, ateneu o secció sindical que no conegui els seus cartells i els seus adhesius amb mosaics de pancartes, banderes i gent en lluita. I qui no el recordi d'haver-lo vist al carrer, el recordarà a les pàgines d'*El Jueves*, on ha publicat gairebé ininterrompudament des de 1984. Ens rep al bigarrat estudi del pis de la Verneda, que comparteix amb la seva dona i col·laboradora, Encarna Revuelta. Amb humilitat i accent aragonès, ens parla de la seva vida i la seva professió mentre ens treu d'entre les muntanyes de treballs les darreres “cosicas” que ha anat dibuixant. L'última que prepara, una biografia de Durruti en còmic.

Com arribes a fer-te dibuixant?

Jo, de jove, volia ser carter de Correus, per allò d'anar en moto a repartir. Però vam tenir un judici per insultar la religió catòlica amb uns acudits i el resultat van ser quatre mesos de presó, on al final no vaig entrar, i deu anys de no poder votar ni ser funcionari. Llavors, allò de ser carter no va poder ser i em vaig haver de bolcar en el dibuix. De fet, començo a la professió una mica per casualitat. M'agradaven els Picapedra, les historietes de Bruguera, les Hazañas Béticas. Però el que em va ficar a treballar en això va ser José Antonio Labordeta, que va ser professor meu a l'institut, quan encara vivia a Saragossa. Va veure que jo dibuixava i em va portar a *Andalán*, una revista aragonesa de la Transició. El primer dibuix amb què vaig cobrar era una cosa sobre futbol -mira quina cosa més rara-, i va ser l'any 1975.

I quan vens a Barcelona?

Arribo l'any 1977 a estudiar Belles Arts, però vaig aguantar només un any perquè no m'agradava. Jo l'únic que volia era dibuixar. Ja feia molta cosa de propaganda, cartells, adhesius, i em vaig posar a treballar per al *Diario de Barcelona*, per la revista *Liberación*. També vaig conèixer la gent de l'equip de Butifarra -l'Alfonso López, per exemple-, que em van introduir al moviment veïnal, a les lluites i a les festes majors. De seguida vaig començar a treballar també per a la FAVB [Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona] i, sobretot, al barri de la Prosperitat. També vaig fer feines a la Barceloneta, explicant tot el tema dels quarts de casa; i després sobre el cas Scala. Amb la gent de Butifarra, a començaments dels vuitanta, també vam treure *Cul de sac*, que era un setmanari d'humor en català. Ens fòtiem de la Norma, que era un personatge creat amb una campanya de la Generalitat per promoure la normalització lingüística. Llavors, l'octubre de 1984, ja entro a *El Jueves*, perquè estaven buscant algú nou per fer una historieta fixa a les

seves pàgines. Jo volia ficar un borratxo de barra com a personatge, però em van fitxar per fer alguna cosa de punkys. No tenia ni idea del tema, però per sort vivia a Santa Coloma i a sota de casa tenia un bar musical on assajava un grup que es deia Olor Insoportable. El cantant es deia Pedro Pico i el bateria, Pico Vena. Em van fer gràcia els noms, els vaig preguntar si els els podia robar i ells no van posar-hi pegues. Així van néixer els meus primers personatges a la revista, el punky i l'skin.

A banda de la teva feina a *El Jueves*, tu has fet més cartells i adhesius que no pas historietes. Et consideres més cartellista que dibuixant de còmic?

Ara començo a fer altres coses, fins i tot llibres de cuina. El que passa és que un llibre costa més de fer i de vendre, i el cartell és més directe, es difon millor. I encara més els adhesius, que per mi són molt importants. El problema dels cartells és que no hi ha on enganxar-los, i et poden posar una multa per penjar-lo on no toca. L'adhesiu és més ràpid, més eficient, és un missatge clar. I a mi el que m'interessa és que puguin ajudar a resoldre problemes. Quan els readmeten, els dic sempre als acomiadats que s'ha de fer publicitat també de les victòries, que puguem dir que es poden resoldre les coses.

Veus futur a la teva professió?

Jo què sé, potser el futur és a la televisió. Fixa't en els xavals aquests de *Mongolia*, que surten ara a La Sexta. Cobren més, treballen menys i allà hi són. *El Jueves* és, ara mateix, com *El Intermedio*, fet per a persones que no llegeixen premsa i volen informar-se una mica. En realitat *El Jueves* és una cosa única, perquè surt setmanalment. Les revistes satíriques i d'humor gràfic que hi ha a Itàlia o Anglaterra són mensuals, i el més semblant és a França, que és *Charlie Hebdo*. Tothom diu que ja no es ven com abans, però bé que segueix sortint... Segurament ho diuen per no apujar les tarifes. Recordo un cop, quan el Fer era director, que vaig anar

a demanar-li un augment de sou. Va obrir un calaix ple d'originals i em va dir: "Mira, això és de gent que vol col·laborar gratis". I això és real. Quants periodistes treballen gratis només perquè es vegi el seu nom esperant que soni la flauta?

Tu has treballat per a molta gent. Per a qui no treballaries? Suposo que per a les Joventuts del PP no. Home, no hem parlat de preus (riu). Un cop em van trucar de part del Gil y Gil perquè volien que els il·lustrés una campanya electoral. Els dic, escolta, que jo estic en contra dels partits. I em diuen, no, si nosaltres també. I els responc, escolta, que jo soc una mica àcrata. I em responen que ells també. Tot perquè, com que eren tan antisociates, se'n volien aprofitar. El Ruiz-Mateos també va voler. Però no, home, els vaig dir que *nanai*. També seria incapaç de fer coses per al PSOE. Per als que sí que he treballat molt és per a Iniciativa per Catalunya, i sempre cobrant. Però és l'únic que he fet així, de l'estil polític gros. D'associacions, però, de tot tipus. A banda dels sindicats, he treballat per associacions de discapacitats, feministes, de memòria històrica. Ara estic preparant una cosa per a Jutges per a la Democràcia, que em va encarregar un amic que és jutge a Saragossa i que va viure al meu pis quan érem estudiants. Es tracta d'explicar la justícia a la gent, i són 3.500 euros, ja ho hem acordat.

I pel que fa a les coses que fas per militància, amb quin criteri cobres o no?

Jo preguno que s'ha de cobrar sempre, però a l'hora de la veritat sí que faig coses gratis, és clar. Què has de fer? El criteri és si tenen pasta per pagar o no. Mira, per exemple, els sindicats: la CGT té pasta i llavors els cobres; la CNT no té un duro, i llavors, és clar... Més o menys temptejes i veus per on van les coses. CCOO estan forrats però mai em demanen coses, al contrari, em pirategen, i el que em ve de gust és denunciar-los. O la UGT, que també m'ha afusellat dibuixos que havia fet per altres sindicats. Collons, si estan forrats! Almenys demaneu permís. Les últimes coses que he fet, per exemple, ha estat per a les kellys o els sense papers, que tampoc no tenen un duro. Què els vols cobrar, home?

“ ”

Ens van condemnar per dibuixar una Verge del Pilar en pilotes, però una trucada de Fernández Ordóñez ens va evitar la presó

En un judici vaig haver de dir que a la vinyeta no li estaven menjant la *polla* al director de CityBank, sinó cordant-li les sabates

A *El Jueves* hi ha hagut una època que no sorties. Sí, m'havien fet fora, però des de l'octubre he tornat. Em van fer fora per posar noms a les coses. Un dia, a propòsit d'una vinyeta sobre Telefónica em va trucar el director, que era l'Albert Monteys, i em va dir que no em volien censurar però que allò no podia sortir, perquè sortia el nom de la marca i Movistar posava publicitat. Ho van treure, però allò els va fotre molt. També posava coses d'El Corte Inglés, que és l'única empresa que no surt enlloc. Fixa't, el grup d'El Corte Inglés té una empresa que es dedica només a fer que el seu nom no surti a cap mitjà. Quan hi va haver un cas d'assetjament laboral a una treballadora, a tots els diaris parlaven d'"un gran centre comercial". No sortia la marca enlloc, però jo com que soc tan bèstia vaig posar-la en una vinyeta. Doncs fora. El Corte Inglés és simplement l'amo de tot. Potser no posa publicitat a *El Jueves*, però tot el grup RBA n'està penetrat.

I ara?

Ara estic molt bé, molt a gust. Per pujar vendes, van fer un gir i el van tornar a fer més social. I per això suposo que em van trucar a mi. Jo torno quan *El Jueves* intenta recuperar els lectors que ha perdut. El problema és que és difícil, perquè un lector que ha deixat de comprar la revista ja no la torna a comprar més.

Has tingut més topades amb censures d'altres tipus?

Fa anys havia tingut topades amb la justícia, amb allò que t'explicava abans que vam estar a punt d'ingressar a presó, per exemple. Va ser amb el col·lectiu Zeta. Érem vuit dibuixants i ens van condemnar per dibuixar una Verge del Pilar en pilotes. Com que era una època convulsa, de transició, es veu que el ministre de Justícia, el Fernández Ordóñez de la UCD, va llegir-ho al diari i va fer una trucada perquè no hi entréssim, per la imatge que podia donar que uns dibuixants entréssim a la presó per un acudit. Més tard, per a una lluita laboral a CityBank, vaig fer un pamflet on sortia un obrer menjant la *polla* al director. Com que al president del comitè d'empresa no el podien acomiadar, van portar el cas per la via criminal, per difamació contra el director, i em van cridar a judici a Madrid. Vaig haver de dir que a la vinyeta no li estaven menjant la *polla*, sinó cordant-li les sabates. Afortunadament,

el fiscal no es va adonar que xup-xup no era l'onomatopeia adequada, sinó, en tot cas, zzzzzzzzip. I, a banda, m'han tocat dibuixos per molts motius diferents. Un cop vaig fer un logotip de Mili KK on sortia un nen cagant i ensenyant el dit del mig, i el van tallar perquè era fal·lòcrata i masclista. Un altre cop, els d'Iniciativa em van fer treure d'un cartell algú que sortia amb una pancarteta de SOS Racisme, i encara no sé per què, perquè jo pensava que aquests els donaven suport. O els de la FAVB, que com que allà dins hi ha molta gent diferent, m'han fet treure també algunes coses dels dibuixos. En un cartell, per exemple, vaig posar l'ACAB i me'l van fer esborrar, però ho vaig fer amb un típlex de mala qualitat i a la impressió encara es veu. O, per exemple, en un dels darrers, volien que posés "Llibertat presos polítics", però en aquest cas vaig dir que no, que es quedava en "Llibertat presos" i ja està. Per què això de separar presos polítics i socials si són bàsicament el mateix?

Has tingut contacte de prop amb els presos?

Durant molts anys vaig estar anant a la Model cada any, fins al punt que tenia amics allà dins. Hi anava com a jurat d'un concurs de còmics que feien i un altre de felicitacions nadalenques. També en feien un de fanzins, i tenien fins i tot una ràdio lliure. Recordo que vaig pintar un mural a dins on sortien presos disparant gavines amb el símbol del PP. A ells els feia molta gràcia que els pintés amb metralleres. He estat a totes les presons de Catalunya, però ara ja no ens hi porten. La política penitenciària ha canviat molt. De fet, crec que no hi ha ni concurs de còmic. I a mi m'agradava molt, perquè ho feies per amor a l'art però t'informaves de com estava la situació. Anàvem a les sales on hi havia gent positiva i ens trobàvem amb gent que volia refer la seva vida. Un dia em vaig adonar que m'agafaven cigarretes -encara que allà dins ja en tenien-, però ells deien que volien del meu, perquè venia de fora, perquè era el tabac de la llibertat.

I, en els darrers anys, com estàs vivint el Procés?

A mi em sembla bé. No soc independentista, però tot el que sigui autogovern em sembla bé. Però del que sí que s'ha d'estar en contra és que hi hagi presos polítics, i en això hi hem d'estar tots, encara que no siguem indepen-

“ ”

S'ha de donar canya a Ada Colau, però també penso que Barcelona no ha tingut una alcaldessa millor

Veig que ara s'hauria de fer un pas enrere i esperar una nova generació amb la qual es pugui fer no una república sinó mil

dentistes. El que passa és que la situació és complicada i m'agradaria que anéssim una mica a millor. Hem de ser optimistes i anar plegats, perquè al davant sempre tenim els dolents, el que dèiem del poder econòmic. Tothom tira per la seva banda i al final això és complicat, perquè no és que hi hagi dues Catalunyaes, és que, com a mínim, n'hi ha tres. Hi ha la Catalunya independentista, que és molt gran. Després, la de Tabàrnia, que és minoritària, molt petita, i volen presentar-t'ho com si fossin les dues iguals i no ho és. Però és que després hi ha la tercera Catalunya, que és la que li sua tot això i que no està amb uns ni amb altres, que jo crec que és majoritària. Veig que ara s'hauria de fer un pas enrere i esperar una nova generació amb la qual es pugui fer no una república sinó mil. És que no queda una altra opció, perquè ara mateix socialment no hi ha un bloc majoritari i una república no es guanya amb el cinquantaper cent més u. Jo l'1 d'octubre vaig anar a votar. No hi anava a anar, però veient la policia, vaig anar-hi cabrejat. Vaig votar no, s'ha de dir, però vaig votar. Tant de bo hagués estat legal.

I pel que fa als Comuns i a Podem?

Amb el món dels comuns jo sempre he simpatitzat, tot i que a mi m'agradava més quan era tot més PSUC, quan l'esquerra era més real. Ara, amb tanta cosa fictícia, tanta història que no saben explicar bé les coses... És com els ritmes musicals: tanta fusió, tanta mescla. Txarango, jo què sé, vol abastar tant... A mi m'agrada el rock. El que passa és que els Comuns són els únics a qui jo voto, al capdavant.

Però això no impedeix que tu, després, fotis canya als teus dibuixos.

No, no, home, és clar. S'ha de donar canya a tot el qui mana. Aquesta és una mica la crisi d'ara de la FAVB, que ara mana Ada Colau i també se li ha de donar canya. El que passa és que, evidentment, ella té en contra una sèrie d'interessos i poders i ara està de moda fotre's amb ella. I nosaltres... Doncs, home, li hem de donar un calbot i au. Però, és clar, tothom carrega contra ella i jo penso que Barcelona no ha tingut millor alcaldessa que ella.

Però això ho diu un àcrata com tu.

Sí, àcrata, però jo no vaig poder votar durant deu anys. Fa falta que t'esborrin deu anys del cens electoral o que no puguis votar en el referèndum de l'OTAN perquè vagis a votar amb el nas tapat i els ulls tancats. Jo recomano a la gent que voti, no passa res. Tu pots seguir fent el mateix i votant. Mira, als anys de la República, la CNT majoritàriament votava Esquerra Republicana. És cert que l'ERC de llavors no és la d'ara, però bé. Tinc amics que voten la CUP i són delegats de la CGT.

Ets optimista amb l'anarquisme d'avui?

Home, doncs ara està tot impregnat de valors tradicionalment anarquistes, com quan les marques de cotxe et diuen que són ecologistes. Tothom s'ha impregnat una mica d'això. El que passa és que el mateix anarquisme s'ha d'actualitzar una mica, mantenir uns missatges crítics però deixar viure. La gent que treballa té els seus problemes, i tu no pots proposar un fi idíl·lic que després, en el dia a dia, no serveix per a res. La gent ha de

dinar cada dia i no pots plantejar el futur com si fossis una religió. Molts anarquistes semblen més un gurú religiós que una altra cosa: prometen el final feliç. Jo, quanestic en contra de l'atur, no és en abstracte. A mi m'interessa que la gent tingui feina per poder comprar *El Jueves*. Que, a banda de per fer cerveses, la gent tingui una mica de diners. Un amic meu de Correus de Saragossa es va jubilar i es va esborrar de la CGT per apuntar-se a la CNT, que és el que realment li agradava. Però, és clar, fins llavors no hi era. Per estar a la CNT no cal fer-se d'un sindicat, és una cosa més ideològica. Com els de la CNT al carrer Joaquim Costa, que més que un sindicat funcionen com un ateneu llibertari, i llavors, és clar, no depenen del treball.

Tu milites en algun lloc?

Enlloc. Soc autònom, i l'únic lloc on estic amb carnet és a Greenpeace. Però perquè pensava que em donarien una volta amb el Rainbow Warrior i em vaig quedar amb les ganes. No, millor, perquè així tinc més llibertat. Tinc les meves simpaties, però jo soc d'esquerra oberta i no tinc manies a ningú. Em duc bé amb tothom. No fa gaire vaig ser a Navès, amb una gent superindependentista i em van fer pintar un mural antifeixista i va ser tot esplèndid.

Per acabar, una de les últimes coses que has fet han estat uns receptaris. Tu, que sempre has dibuixat el carrer, ara tornes a l'àmbit privat, a la cuina.

Amb això ens hi vam ficar tres: el Xcar, que és un noi de Saragossa, la meua dona, Encarna Revuelta, i jo mateix. I treballem els tres junts. I això que dius és un lema que el mateix Arguiñano ens va parafrasejar: "L'autogestió comença a la teua nevera". Va d'això, de l'important de cuidar-te tu mateix, cuidar-te, simplement. Hem de procurar comprar barat, anar contra els plàstics, que no ens sobri menjar i ser racional amb el que fem servir. Això sí que és d'esquerres. És un camp de batalla molt interessant. Ens hem tornat massa dropsos: depenem cada cop més del menjar precuinat, arrossos i pizzas. L'última novetat als súpèrs és que et posin una poma o una ceba ja tallada, o una mandarina pelada i coberta en plàstic. Contra això s'ha de lluitar sempre. A més, té a veure també amb moltes altres lluites, amb les feministes, les antiracistes. És una lluita global. I el que deien els vells àcrates: no és només una cosa, en són moltes. ●

a doble espai

Des de l'experiència basca, aquí i allà no

L'onada repressiva que viu Catalunya va començar fa dècades al País Basc, atropellant organitzacions polítiques, populars, culturals, informatives i juvenils. Tot plegat amb la complicitat i les mentides dels mitjans. La història ara es repeteix

Teresa Toda

Periodista i ex-presa política

Són setmanes històriques a Catalunya i setmanes històriques a Euskal Herria. Dies que ens arriben sobre carrils fets de llargs anys d'història i lluites, d'esforç i patiment; però carrils que ens porten cap a temps futurs plens de reptes i esperances.

A Euskal Herria comencem a viure el temps sense ETA, és a dir, ja estem en aquell moment en què se'ns va dir des de les instàncies de l'Estat i dels diversos poders que tot seria possible: un temps sense violència. Sense una mena de violència, caldria precisar, perquè l'Estat manté les seves posicions bel·ligerants en l'àmbit penitenciari i judicial, i també amb presència policial massiva. Però estem en un nou temps; d'això no n'hi ha cap mena de dubte. I, ara, tot hauria de ser possible, començant pel trasllat de les persones preses i disperses arreu de l'Estat espanyol cap a presons del País Basc. Políticament, s'obriria un escenari on totes les idees tindrien les mateixes oportunitats de fer-se realitat, on totes serien respectades per igual. Socialment i política, enfilàriem la fase de construcció d'una nova convivència amb el reconeixement de totes les víctimes, amb processos de retorn i reintegració de totes les persones preses i exiliades, amb els primers passos cap a una memòria incloent, feta dels múltiples relats recollits des del mateix respecte.

El mantra d'ETA es manté

Fa pocs dies, vam tenir una primera resposta molt significativa al Parlament de Gasteiz. A la discussió del preàmbul per a un possible nou estatut, el parlamentari del PP Borja Semper, per deslegitimar el text com a radical, va dir, sense mossegar-se la llengua: "Aquest és l'estatut de Kanbo!". I ja està. Kanbo, la localitat d'Euskal Herria nord on el 4 de maig representants de la comunitat internacional van certificar la desfeta d'ETA, anunciada per la mateixa organització un dia abans. La lectura subliminar de la frase de Semper és: en els seus darrers pronunciaments, ETA es declarà independentista, parlà dels set territoris... Per tant, com que apareixen conceptes similars al preàmbul, aquest és l'estatut proposat per ETA i, així, és il·legítim i les idees polítiques que hi ha al darrere també ho són. I doneu per fet que l'Estat espanyol no ho permetrà. A més a més de transmetre aquest plantejament, es juga amb la idea que ETA no s'ha desfet de veritat, que està infiltrada a les institucions, que té una penetració ideològica que cal combatre. En resum, que el combat continua, digui el que digui la nova situació.

Abunden les declaracions cridant a aquest tipus de combat ideològic, que a l'Estat espanyol, desgraciadament, massa vegades va acompanyat de repressió i presó. És cert que les expressions més dures, les més desbocades, venen d'uns àmbits molt determinats de la dreta i de certes associacions, però és preocupant que aquest tipus de plantejaments s'infiltrin també en formacions polítiques o socials dites d'esquerra. S'acusa les idees independentistes d'antigues, passades de moda, tancades, excloents. Negatives. No se'ls reconeix l'evident evolució que han tingut ni la

L'agressivitat de l'Estat no minvarà, prendrà formes diferents, rebaixant les arestes més escandaloses, però continuarà amenaçant

renovació que porten dins. Per contra, el nacionalisme unitari espanyol s'autodefineix com a modern, de futur, democràtic, d'encaix en les institucions europees...

Aleshores, més enllà de les declaracions formals que sense violència tot és possible, i d'altres de similar tenor -el mateix Semper deia fa no gaire temps que si ETA es desfeia, "en 48 hores s'acaba la dispersió"-, la realitat és que l'Estat espanyol ha estat sempre centralitzadorament unitari i té por de perdre aquest -suposat- tret d'identitat. I dic *suposat* perquè és una identitat que grinyola, que es manté basant-se en una estructura institucional sustentada sobre la força i una idea de nació sense matisos ni fissures, tot i que les successives realitats històriques ho desmenteixen una vegada i una altra.

Això ho coneixem bé, al País Basc. Observant la situació catalana des d'aquí, a través del sedàs de la nostra experiència, em sembla que l'onada repressiva que avui vol ofegar Catalunya començà fa uns

/ POL GUILLEN

serà gens fàcil

vint anys a Euskal Herria. De llavors ençà, la “lluita antiterrorista” va desplegar-se no solament als carrers i contra persones militants d’ETA sinó contra tot l’anomenat “entorn”. Una frase es va fer tristament famosa: “Tot és ETA”. I l’onada desencadenada va atropellar tot un seguit d’organitzacions polítiques, populars, culturals, informatives, juvenils, etc., deixant un rastre de tortura, empresonaments, judicis clarament esbiaixats, que -cal reconèixer-ho- causà un efecte d’alentiment al sector independentista i d’esquerres. Encara hi ha gent a la presó o pendent de judici de resultes d’aquelles intervencions juridicopolítiques.

Va arribar el 20 d’octubre de 2011, l’alto el foc permanent d’ETA. Però l’afany repressiu del govern del PP no es va aplacar. Continuà amb detencions d’advocats i advocades de les persones preses, de persones que treballaven en solidaritat i suport, fins i tot arribà a interrogar i implicar familiars de les preses i presos. Va haver-hi altres detencions diverses, algunes clarament dirigides a

dificultar el procés. Superant molts obstacles, l’incipient procés de pau va anar fent camí. Declaracions del col·lectiu de persones preses disposades a fer passos i començar un nou recorregut penitenciari; reconeixement de víctimes de la violència de l’Estat, a més de les causades per la lluita armada; contactes entre forces polítiques i persones fortament enfrontades durant anys. Fa tretze mesos, es va materialitzar el desarmament, un altre pas imprescindible per continuar desenvolupant el nou temps.

Govern espanyol bel·ligerant

Però el govern espanyol es manté estancat en els seus enuncis bèl·lics. I ara ho veiem a Catalunya. Des d’una posició de fortlesa feble, l’Estat, gestionat pel PP, torna a desplegar els seus poders més foscos per a desautoritzar i deslegitimar un poderós moviment popular que s’ha gestat durant dècades arrelat en una identitat i que creix de forma ferma i pacífica, però eficaç, enfront dels greuges i del menyspreu demostrat per l’Estat espanyol i les seves institucions a la voluntat catalana de fer les coses d’una altra manera.

En aquesta confrontació, faran servir totes les armes. L’1 d’octubre ja se’n va veure una mostra; després, han rebaixat el to militar, però la seva violència es desplega d’altres maneres. Empresonaments, escorcolls, intent de criminalitzar moviments socials i culturals. I la guerra ideològica, començant per la giravolta que fan

per justificar la “rebel·lió” sobre una violència que no es veu enlloc tal com la descriuen. Per a l’Estat i els seus instruments repressius, en aquest moment, la mesura de les coses, de diversos fets als carrers, ve clarament donada per on succeeixen els fets. Prenguem un exemple molt recent, de mitjans de maig. Gran esbatussada a Algesires amb guàrdies civils. Ens ve al cap, immediatament, el cas d’Altsasu. El ministre Zoido diu que els fets són “greus”, però, en aquest cas, res de “terrorisme” ni de càstig exemplar. I el que va succeir, certament, va ser molt més seriós que la baralla d’Altsasu.

Indubtablement, des d’aquí, se m’escapen certs aspectes del procés català. Però no el que és més fonamental, l’enfrontament amb l’Estat. El que fa que un procés únic -com únic, per cert, és el nostre procés de pau- estigui permanentment amenaçat per la repressió en comptes de resoldre’s mitjançant el diàleg i el respecte a la voluntat democràtica del poble català.

Malauradament, l’agressivitat de l’Estat no minvarà. Anirà prenent formes diferents, rebaixant les seves arestes més escandaloses, però continuarà amenaçant. Formalment, hauria d’aturar l’aplicació de l’article 155, de la seva violència institucional, però es manté viu i vigilant.

D’altra banda, elevarà el seu nivell d’exigència per a qualsevol “concessió”, com ara fa amb les persones preses basques. Condicions o plantejaments que fa un mes semblava que serien suficients, es converteixen en poc menys que delictius el mes següent.

I, per enfortir les seves posicions, té uns companys que s’hi dediquen, la majoria dels mitjans de comunicació espanyols i tertúlies on el respecte per l’adversari polític és nul. Aquest és un front preocupant perquè, més enllà de la qüestió catalana o basca, aprofundeix en el retrocés ideològic que s’està injectant en la societat espanyola. Torno a mirar enrere i topo amb el famós Pla ZEN (Zona Especial Nord), manual dissenyat pel govern del PSOE per combatre ETA. Molt abans del fenomen de les *fake news*, allà ja es parlava de la utilització de notícies falses com a mètode “antiterrorista”, per a desprestigiar persones, organitzacions i ideologies. Era suficient que la suposada notícia fos “creïble” per difondre-la; no calia que fos veritat, ni tan sols amb certa base real. I encara és vigent, reforçat per les noves tecnologies.

Tenint ben present que els nostres somnis i aspiracions són molt semblants però es donen i es realitzaran en realitats diferents, anirem fent camí, sens dubte, aprenent de les nostres experiències. La força que ens impulsa és la mateixa: el dret i la voluntat de decidir. ●

pàgina oberta

Polles, pollastres i la cultura de la violació

Rafael Romero

Sociòleg i veí de La Línea (Andalusia)

Darrerament sembla que ha crescut el nombre de missatges que arriben per diferents mitjans que podríem qualificar ideològicament com a feixisme quotidià. Són els tipus d'acudits que escriurien Pajares i Esteso si haguessin tingut mòbil en el postfranquisme, o fins i tot Paco Martínez Soria i José Luis López Vázquez abans de sortir a la "cacera" de sueques per Marbella.

Potser l'auge d'aquests textos està relacionat amb el reflux del 15-M, potser amb la conjuntura local per la situació a Catalunya. Però també hi ha la possibilitat que obeeixi a dinàmiques internacionals més profundes i cadències més llargues, com ara la mar de fons que pot explicar l'ascens de Trump a la presidència dels Estats Units o el creixement d'organitzacions neofeixistes a Europa. Potser.

Si aposto per una explicació intencional, m'inclinaria per pensar que es tracta del correlat a la vida quotidiana de les estratègies de propaganda i domini dels mitjans de comunicació posades en marxa per les elits internacionals. Això que eufemísticament s'ha anomenat *postveritat*. O simplement estem davant d'una altra cara d'allò que deia Durruti: que la burgesia, en l'última fase de la seva història, intentarà arruïnar el món. Segurament és una barreja de tot plegat.

També és cert que m'he vist en la necessitat d'incorporar-me a diversos grups de Whatsapp. Si inicialment semblava una bona idea i se suposava que servirien per compartir informació útil, la cosa aviat va degenerar. I així, els temes d'interès comú s'han arraconat a favor

d'altres més propis de conversa a la barra del bar o, fins i tot, dels grafitis de la porta del WC.

Aquests grups estaven formats per persones que no havia escollit, i majoritàriament eren homes. Us podeu imaginar la deriva i el nivell de perezrevertisme dels missatges: des de declaracions nihilistes sobre les capacitats ètiques i intel·lectuals de l'ésser humà o la impossibilitat de la democràcia fins a enceses defenses de la unitat d'Espanya, i fins i tot alguna emotiva i encomiable menció de l'heroic procedir de les tropes espanyoles en les guerres de religió que van assolir Europa el segle XVI.

També hi ha un bon grapat de textos de marcat caràcter misogin. El seu contingut es redueix a menysprear i insultar les dones en general i les feministes en particular. Alguns són acudits masculistes molt senzills, del tipus:

-Vinc de prendre'm la tensió i la infermera m'ha dit que la tinc malament.

-Quina, l'alta o la baixa?

-No, la grossa amb ulleres que hi havia allà... Ha ha ha!

La gràcia està a dir grossa a una dona i au. D'altres, en canvi, tenen una dimensió més política, incorporen un missatge antiigualitari, antifeminista i fins i tot arriben a incloure amenaces. El fet que tinguin el mateix format de broma inconseqüent o facin referència a temes aparentment anecdòtics o intrascendents els fa passar per innocu i en faciliten la difusió.

/ MARC VERS

Més recentment, m'ha arribat un fotomuntatge referent al tema del sexisme en el llenguatge. La imatge mostra Irene Montero parlant amb Pablo Iglesias als escons del Congrés. Pablo, somrient, diu a Irene: "Soy miembro, portavoz y como pollo", i ella, confiada, repeteix: "Soy miembro, portavoz y como...". Suposo que l'heu vist, i no només perquè -com jo tothom té coneguts que pertanyen a la cultura del "cunyat", sinó perquè la caspa que ens governa ha gastat un bon grapat de diners a promoure en tots els mitjans una campanya antifeminista per atacar aquesta dona.

De la mateixa manera que l'acudit dels "buenos días" i "buenos dios", el "portavoz y la portavoz", el mem d'Irene i el pollastre ha circulat massivament. Ha estat explicat a la feina, a la cua del bus o a la fleca. L'hem vist incorporat com a tema legítim de conversa a gairebé tots els àmbits, reproduït i comentat, rigut per tots els homes i també per algunes dones.

Més enllà de les lluites simbòliques en l'àmbit del llenguatge, magníficament abordat en un ar-

ticle publicat recentment per Beatriz Gimeno a CTXT, el més interessant és posar de manifest l'amenaça implícita que hi ha en aquests missatges, contra les dones i sobretot contra les dones que al·len la veu.

La gràcia de l'acudit rau en el fet que Irene Montero acaba amb una polla a la boca. Irene Montero, l'objectiu inconfessable de la qual és destruir els homes, intenta degradar el llenguatge, la més alta expressió de les capacitats comunicatives i estètiques que hem pogut crear. Irene vol exterminar la llengua de Cervantes, Quevedo, Calderón i Camilo José Cela. Montero ataca Espanya i la seva llengua, les seves tradicions i història, que són totes masculines, però acaba amb una polla a la boca.

Una polla a la boca és una cosa indigna, i Irene ho sap i s'enfada amb el seu home. Irene menja polles, i, de fet, és una *menjapolles*. Menjar polles desvaloritza a qui ho fa i apodera l'amo de la polla, però Irene no té polla.

Irene menja polles i és indigna, però totes les dones mengen polles, per la qual cosa també són totes indignes. Indignes i inferiors, perquè, en una economia de polles, elles estan desposseïdes de capital.

Només la meua mare no menja polles, la Mare de Déu i la pròpia, entre

elles, així, com entre Déu i jo no hi ha cap transitivitat, alguna forma d'identitat compartida, d'essència comuna. La polla.

No mengen polles les lesbianes, que se sostreuen contra natura al poder d'aquell que té polla, la qual cosa encara les fa més indignes; ni les monges, que, a canvi, tenen l'obligació d'amagar-se en clausures.

Irene no només no viu reclosa, sinó que parla en públic i no és lesbiana, perquè té un home. Irene és indigna, encara més en aquest cas en què el seu home, que ens representa a tots els homes, li fica -sense que ella vulgui ni pugui evitar-ho- la polla a la boca. Amb aquest acte, queda humiliada mentre ell acumula capital, que se suma a la seva vàlua d'home.

Al cap i a la fi, el que fa gràcia és el càstig ben merescut que rep aquesta Irene Montero, que parla en veu alta, que obre la boca per insultar els homes i acaba amb una polla dins. A boca closa, no hi entra mosca. És el que ha de ser i el que és. Mitjançant aquest acte de violació oral queda humiliada, menystinguda, restituïda a la seva posició natural, i l'univers recupera el seu ordre. I tot això gràcies al salvífic poder de la polla.

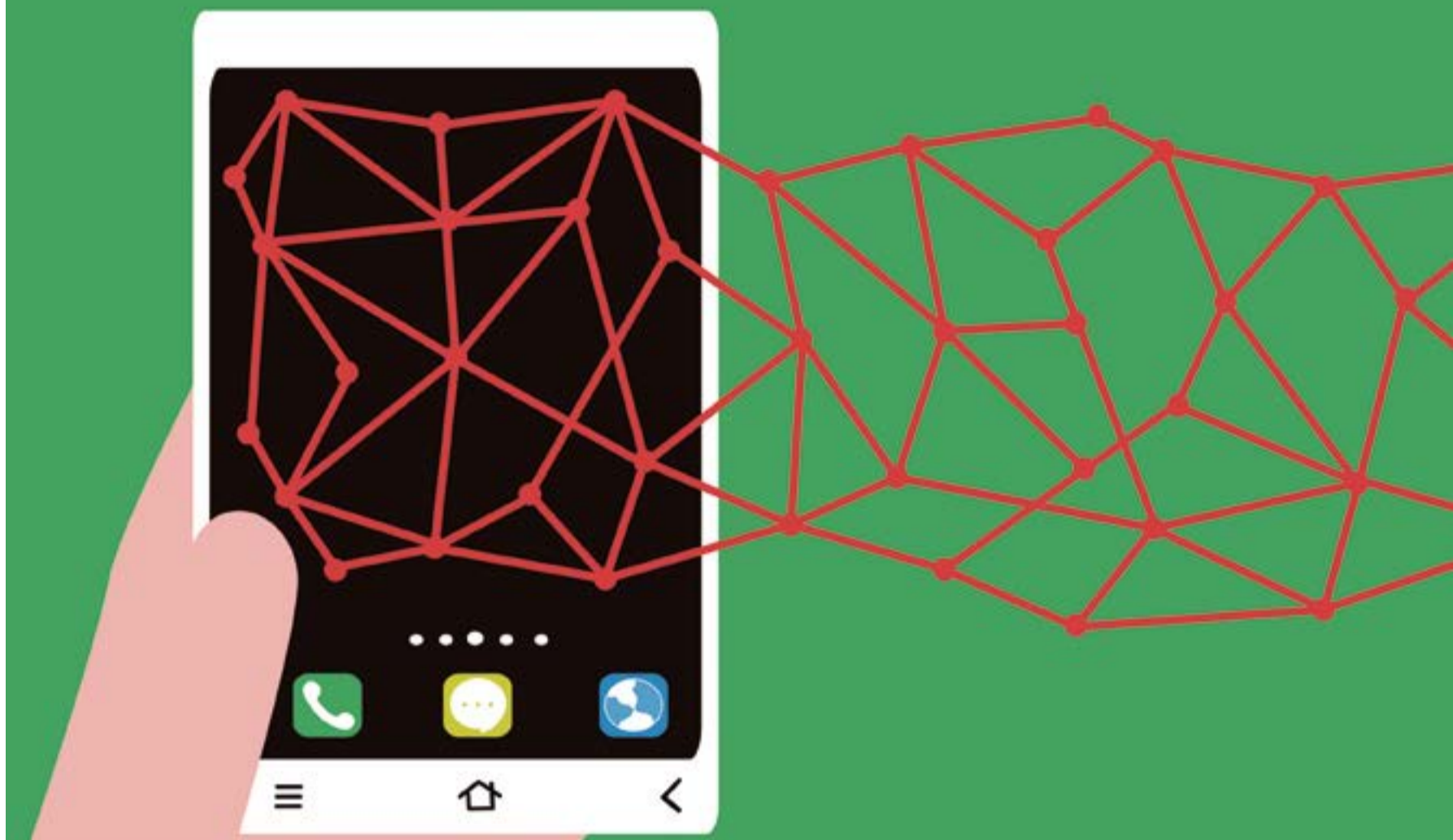
És una violació simbòlica, ubiqüa i repetida fins a l'infinit, en totes les converses, en tots els grups de Whatsapp. És també una amenaça real, actualitzada simbòlicament, que recau sobre ella i sobre totes les altres, totes les dones, sobre les dones que s'atreveixen a obrir la boca.

Ara, imagina't Rafa Hernando o Herrera-a-la-COPE compartint l'acudit d'Irene al grup de Whatsapp de la boda del seu cosí. ●

“

Hi ha violacions simbòliques i repetides fins a l'infinit, en totes les converses, en tots els grups de Whatsapp

Un futur comú en programació

/ GUILLE MANCHADO

Projectes com Coopdevs, LliureTic, LleialTec o CommonsCloud es desenvolupen amb programari lliure i en interacció amb el cooperativisme i els moviments socials per reclamar una sobirania tecnològica al servei de la col·lectivitat

Bart Grugeon | @bartplana

La digitalització de les societats avança a un ritme vertiginós, transformant les nostres vides sense deixar temps per adonar-nos de les seves implicacions. Sovint s'utilitza la metàfora d'un tsunami quan es parla de l'impacte d'aquesta revolució tecnològica: un procés imparabile i urgent al qual ens hem d'adaptar. Davant d'aquest relat d'imposició de canvis, diferents col·lectius de programari lliure a Barcelona reclamen la sobirania tecnològica, desenvolupant eines lliures, cogovernades i codissenyades per la comunitat d'usuàries com un bé comú. Tot i que encara són projectes incipients, aposten per un futur tecnològic col·lectiu, inclusiu i democràtic.

Consciència sobre la cultura digital
 “Les eines tecnològiques a les quals podem accedir sense cap cost -com Google Drive, Whatsapp, serveis de correu i quasi tots els mitjans socials- són tan còmodes que poca gent les qüestiona o es planteja buscar alternatives”, explica Aran de

LleialTec, un col·lectiu que ofereix formació per conscienciar sobre la cultura digital a la Lleialtat Santsenca, un espai per a usos veïnals cooperatius al barri de Sants de Barcelona. “Ens hem acostumat a regalar tota la informació sobre les nostres vides a unes quantes empreses, i això no solament crea un problema de privacitat, sinó de poder”, diu l'activista. Així, les grans plataformes com Google, Apple, Facebook, Amazon i Microsoft privatitzen el coneixement tecnològic, marquen el rumb de l'evolució de les tecnologies i deixen fora de la presa de decisions d'aquest rumb les usuàries. La formadora en cultura digital alerta que aquest conjunt de grans empreses vol que fem servir al màxim les seves plataformes per augmentar els beneficis i tenir més control sobre les nostres vides.

“Amb la informació sobre els nostres hàbits més personals que els facilitem a través de les nostres dades, investiguen a un nivell neuropsicològic com poden augmentar encara més la nos- »

» tra dependència de les seves plataformes”. Aran insisteix que tot això genera danys psicològics i socials considerables. “Aplicacions com Whatsapp, per exemple, ens fan desconnectar de les nostres necessitats reals. La por d’estar desconnectat i de perdre alguna cosa suposadament important genera ansietat i depressió. Ens hem de preguntar si les tecnologies són saludables per a les usuàries i si generen comportaments socials desitjables. Però són consideracions ètiques que estan subordinades a la lògica econòmica que domina en el món tecnològic”.

Diversos grups d’investigació -com el Centre for Humane Technology, format per antigues assessores d’ètica d’empreses tecnològiques com Google o Mozilla- denuncien que serveis com els generadors de notícies en temps real, les notificacions de les xarxes socials, la ludificació i la intel·ligència artificial suposen greus perills per a la salut mental de les persones, la democràcia o les relacions socials. Les grans plataformes tecnològiques extreuen riquesa de les economies locals i les traspassen a les finances globals, beneficiant l’1 per cent més ric del món. Enfront d’aquesta evolució, el moviment per la sobirania tecnològica vol recuperar el control sobre les nostres vides i les nostres dades i enfortir les economies locals basant-se en el programari lliure.

Aliança de programari lliure

El programari lliure no privatitza el codi de programació: tothom el pot mirar i copiar, a condició que cada còpia sigui igualment lliure. Així es creen eines tecnològiques totalment transparents i obertes, en evolució contínua. Les empreses de programari lliure es guanyen la vida desenvolupant serveis i nou programari per a la seva clientela, sabent que tothom podrà accedir al fruit de la seva feina. S’utilitza programari lliure en tots els àmbits, i, per exemple, la pràctica totalitat dels superordinadors al món -una eina tecnològica pionera- utilitzen programari lliure, perquè és l’única solució viable.

A Barcelona existeixen diverses empreses i cooperatives que ofereixen solucions de programari lliure, tot i que encara tenen poca visibilitat. LliureTic, una aliança entre programadores lliures creada recentment, vol unir forces i facilitar que una empresa que necessita un projecte tecnològic pugui optar pel programari lliure. “Costa molt trobar algú que t’orienti, et pugui formar o crear una solució a mida. No tenim prou capacitat per oferir servei a Catalunya”, explica Josep Lluís Amador, cofundador de LliureTic. “No

hi ha prou empreses, estan col·lapsades, i són massa petites o amb massa pocs recursos per oferir solucions a una escala més gran”, assenyala.

LliureTic vol crear una xarxa per intercanviar informació i coneixements i crear aliances per participar en concursos públics o per assumir el desenvolupament de programari més complex.

LliureTic vol crear una xarxa per intercanviar coneixements i assumir el desenvolupament de programari més complex

“L’enfocament inicial per l’aliança és el programari de gestió empresarial, en àmbits de comptabilitat, facturació, gestió integral i programari de gestió de clients. Tenir sobirania sobre la gestió dels clients i sobre les dades de facturació és el nucli d’on surt tot. Si has de fer una pàgina web o una aplica-

ció mòbil que s’alimenta de les dades dels clients, les pots manipular tu i no depens d’un proveïdor extern que les pot extreure”.

Amador preveu incloure també altres perfils professionals en l’aliança, com dissenyadores i artistes, i abordar altres tipus de serveis. Un dels projectes als quals han donat suport és CommonsCloud, una iniciativa que mutualitza necessitats i recursos a través del cooperativisme.

CommonsCloud: el núvol cooperatiu procomú

CommonsCloud és una plataforma en línia de programari lliure que integra les eines digitals necessàries per a qualsevol col·lectiu de persones per treballar de manera col·laborativa i àgil. És una iniciativa ambiciosa d’autoorganització i de reapropiació del núvol: les dades són guardades en un servidor local i la plataforma és governada per les mateixes usuàries. A nivell de funcionalitat, és semblant a Google Drive, però respectuosa amb la privacitat i no comercialitza les dades de les usuàries. Té una “oficina” en línia on es poden guardar arxius, agendes i editar documents en temps real, un “gestor de projectes” que facilita la col·laboració en línia d’entitats i col·lectius i un “espai de debat” que permet la presa de decisions col·lectives.

David Gómez, de la cooperativa barcelonina #fem-Procomuns, impulsora de CommonsCloud, detecta una falta d’alternatives tecnològiques reals de programari lliure accessibles per un públic no expert. “Amb CommonsCloud volem oferir una so-

lució amb una experiència usuària còmoda i intuïtiva, que garanteixi la sobirania tecnològica i la protecció de dades. Volem implementar la cultura de compartir al món digital, amb processos de treball inclusius i transparents, i facilitar la participació i la igualtat de gènere”, apunta. Tot i que el programari ja és operatiu, encara necessita una prova pilot per fer-lo evolucionar cap a un servei sòlid. “Per això volen organitzar sessions de co-creació amb les usuàries per seguir desenvolupant el projecte de manera col·laborativa”, afegix. Tan bon punt la prova pilot estigui acabada, la plataforma podrà ser utilitzada per organitzaci-

ons, centres d'ensenyament, administracions públiques i empreses. Gómez argumenta que “si volem crear un teixit econòmic local resiliència, no podem regalar tota la informació confidencial a les plataformes privatives”. I es mostra esperançat que CommonsCloud es podrà anar replicant a escala global seguint l'exemple de Wikipedia.

Programari lliure social i solidari

La cooperativa Coopdevs comparteix la convicció que només es pot organitzar l'economia de manera transparent, democràtica i inclusiva, quan les usuàries de les plataformes tecnològiques en siguin propietàries i puguin incidir en la governança. Per això impulsen “cooperatives de plataforma” com un nou paradigma econòmic: una plataforma tecnològica gestionada com una cooperativa per una comunitat d'usuàries. Gràcies al programari lliure, cooperatives d'altres llocs del món poden replicar i adaptar la plataforma, i així estalviar costos i inter-

canviar experiències. És l'aplicació moderna de la idea de pensar a escala global, però d'actuar a escala local.

Un dels projectes principals de Coopdevs és la plataforma Katuma, que facilita la creació i gestió de grups de consum d'alimentació ecològica i de proximitat. Al web s'organitzen les comandes i les gestions internes de les cooperatives. Però Katuma no és simplement la plataforma, sinó també la comunitat de producció, grups de consum i distribució que gestionen conjuntament l'alimentació. Pretén crear una alternativa més justa i sostenible que l'oferida per les grans distribuïdores i els intermediaris comercials.

Un dels projectes principals de Coopdevs és la plataforma Katuma, que facilita la creació i gestió de grups de consum

Mantenir la sobirania sobre les dades pròpies és una part fonamental del projecte, explica Pau Pérez, coimpulsor de la plataforma: “Si nosaltres sabem les quantitats i les preferències del consum, els viatges que fan els productors per portar la verdura a les cooperatives i el nivell de facturació, ens podem organitzar molt millor i podem escalar els serveis”. Katuma es distingeix d'altres plataformes privatives perquè és la comunitat qui decideix sobre el rumb del projecte i sobre els valors que els han de guiar, sense dependència d'inversors externs.

Inspiració per al conjunt del món

“La comunitat del programari lliure a Catalunya té una clara reivindicació política i un vincle fort amb el territori. Hi ha una connexió clara amb els moviments socials, i això fa que el moviment sigui molt peculiar i interessant”, opina Casey Lynch, investigador de la Universitat d'Arizona especialitzat en el moviment del programari lliure. Lynch, que ha fet una investigació sobre aquesta comunitat a Catalunya, destaca que en la idiosincràsia planetària del programari lliure la dimensió política i la relació amb moviments locals no és tan present. L'investigador coneix molta gent de l'àmbit tecnològic als Estats Units que no s'han plantejat mai la possibilitat que les plataformes tecnològiques no segueixin la lògica econòmica dominant de generar beneficis per als inversors. “És obvi que els projectes aquí encara són molt petits i es troben en una fase d'experimentació, però em fa ser optimista veure que s'està generant un exemple inspirador per a altres comunitats arreu del món”. El programari lliure i la interacció amb el cooperativisme i els moviments socials poden crear un nou relat d'apoderament i reclamar que el futur tecnològic estigui al servei del comú, d'allò que volen les usuàries. ●

La ultradreta identitària a Europa: radicalització o absorció

El Moviment Identitari afronta la seva il·legalització a Àustria, després de protagonitzar accions mediàtiques com la contractació d'un vaixell contra les refugiades a la Mediterrània o les patrulles parapolicials als Alps

Conrad Bosch i Paul Izumi | @La_Directa

Era el que buscaven aquell estiu de 2017, quan van noliejar un vaixell per patricular per la Mediterrània i bloquejar el rescat de migrants. Van anomenar la seva missió "Defensar Europa" i van pretendre "salvar Europa i la civilització occidental", "amençada" per una suposada "invasió" de migrants; una "invasió", deien, fomentada per les "ONG que rescaten migrants i els trafiquen en terres europees". Buscaven presència mediàtica i la van aconseguir. Buscaven atenció a través de la provocació i la van aconseguir. Es tractava d'una campanya del Moviment Identitari (MI), la més important i mediàtica de la seva curta existència.

Aquell agost, el col·lectiu d'ultradreta MI va donar per conclou la seva primera missió naval per la Mediterrània central -la ruta migratòria cap a Europa amb més persones mortes i desaparegudes- mitjançant un comunicat en diversos idiomes a través de Twitter, i alhora abandonaven el vaixell al port maltès de La Valletta. Des d'aquell moment, el vaixell va navegar a la deriva amb part de la tripulació

originària de Sri Lanka, que s'encarregava del manteniment de la sala de màquines i de la intendència, fins a ser abandonat entre el port de Barcelona i la llacuna de la Ricarda del Prat de Llobregat.

L'altra gran acció propagandística de l'MI -transaccional i molt actiu a les xarxes socials- va ser el bloqueig simbòlic, el proppassat abril, del port de muntanya Col de l'Échelle, el pas fronterer als Alps entre Itàlia i França, per impedir el pas de refugiades. Amb helicòpters i camionetes, el col·lectiu ultradretà, amb unes 100 persones participant-hi, va realitzar l'acció "per fer que els governs reforcessin les fronteres per aturar el flux d'immigrants il·legals". Dit i fet, en menys de 24 hores el govern d'Emmanuel Macron ja patrullava la frontera alpina.

Organització criminal

Si bé les accions a la Mediterrània i als Alps van arribar a les agendes polítiques dels governs italià, francès, espanyol i austríac i la premsa generalista d'arreu d'Europa se'n va fer ressò -la missió "produceix imatges que funcionen en l'imaginari identitari i xenòfob" i "mostren la fortalesa de l'MI dins l'espectre ultradretà europeu i les seves connexions internacionals"- s'ha informat menys de la imputació que ha fet la fiscalia de la ciutat de Graz, a principis de maig, de deu activistes de l'MI autòcton per "formació d'una organització criminal". Set simpatitzants més han estat acusats per incitació a l'odi, danys a la propietat i coacció.

"Des de la seva fundació a Àustria [l'any 2012], els representants del Moviment Identitari han intentat propagar la seva ideologia xenòfoba a través d'accions de provocació, a les xarxes socials, en manifestacions, en taules rodones, amb pancartes en llocs públics i amb la venda de material de propaganda. S'aprofita dels cada vegada majors temors entre la població austríaca d'atacs terroristes islamistes radicals per equiparar l'islam amb el terrorisme islàmic i criminalitzar cadascun dels musulmans que viuen a Àustria". Amb aquestes paraules, el Ministeri Fiscal els acusa de fer incitació a l'odi i apologia de la xenofòbia. La fiscalia assumeix que l'Associació per a la Preservació i Promoció de la Identitat Cultural (abreujada com a Moviment Identitari d'Àustria) és una organització criminal destinada a provocar delictes d'odi i danys a la propietat i a la persona.

Els càrrecs són contra setze homes i una dona. La pena, tres anys de presó. Es jutjaran els següents fets:

Amb helicòpters i camionetes, el Moviment Identitari va fer un bloqueig simbòlic en un pas fronterer dels Alps

La fiscalia considera que estem davant d'una organització criminal destinada a provocar delictes d'odi i danys

Acció a la Universitat
de Klagenfurt
el juny de 2016
/ IDENTITÄRE
BEWEGUNG
ÖSTERREICH

l'abril de 2016, diversos acusats -juntament amb altres activistes identitaris- van colar-se al terrat de la seu del partit dels Verds a Graz i van penjar una pancarta de més de setze metres amb la inscripció *La islamització mata*, acusant la formació política "d'importar el terrorisme islamista a Europa" i tacant la seu i l'edifici amb sang simulada.

El juny de 2016, diversos acusats -juntament amb altres membres de l'MI- van assaltar la Universitat de Klagenfurt durant una conferència sobre asil i migració. Van ocupar l'escenari, on van desplegar pancartes amb el lema *La integració és una mentida* i un identitari va colpejar el rector de la universitat, Oliver Vitouch, a l'estómac, quan aquest els recriminava l'acció. També són investigats per l'acció de pintar, el setembre de 2016, les escultures religioses de la població de Santa Maria Lankowitz.

El març de 2017, dos dels acusats van emprar una escala per colar-se en un edifici residencial a Viena, obrir una caixa de claus i penjar-se a l'àtic de l'ambaixada de Turquia per col·locar-hi una pancarta amb la silueta del príncep Eugeni de Savoia -un dels comandants de l'expulsió de l'imperi Otomà de Viena l'any 1683- i lemes contra el president actual de Turquia, Recep Tayyip Erdogan. A totes les accions de l'MI es va fer un audiovisual de propaganda i es va distribuir a YouTube.

Les investigacions, iniciades l'any 2016 i amb una ràtzia policial el passat abril als domicilis de diversos quadres de l'organització a Àustria, se centren també en la sospita d'evasió d'impostos en relació amb una línia de moda i botiga anomenada Phalanx Europe. Aquesta marca va ser fundada per Martin Sellner -cap del col·lectiu xenòfob a Àustria i cabdill en el marc europeu- i Patrick Lenart -el número dos dels identitaris austríacs. Els ingressos de la venda de roba amb eslògans racistes i dissenys filonazis haurien servit per finançar el Moviment Identitari a través d'associacions fantasma de Viena i Graz. El seu compte corrent en un banc hongarès ha quedat suspès.

Sellner és un dels ideòlegs de l'organització i un reconegut youtuber que ha propagat la idea mare que "la identitat cultural europea es troba amenaçada pel multiculturalisme, el liberalisme i la islamització" i que Europa està patint una "gran substitució". Es basa en la teoria de l'escriptor francès Renaud Camus que una suposada "invasió musulmana" acabarà reemplaçant

tota la població autòctona -i blanca- d'Europa. Oculten el racisme darrere del concepte d'etnopluralisme. No parlen de races o grups ètnics, sinó de cultures diferents que simplement no s'han de mesclar.

Quin paper hi juga l'FPÖ?

La causa judicial contra l'MI podria causar problemes al Govern de coalició entre el sector conservador i l'ultradretà a Àustria, que a un mes de conformar-se ja va afrontar el seu primer cas d'apologia nazi d'un membre del Partit Liberal d'Àustria (FPÖ). El propietari del local de l'MI a Graz és el regidor de l'FPÖ a la ciutat, Heinrich Sickl. Nascut a Caríntia i fill de l'exministra d'Afers Socials Elisabeth Sickl (FPÖ), el polític té un passat neonazi -com el tinent d'alcalde de Graz, Mario Eustacchio (FPÖ)- i va participar en l'assalt de la seu dels Verds a Graz. De totes maneres, no hi ha càrrecs contra Sickl, protegit per l'actual ministre de l'Interior Herbert Kickl, que ha criticat la causa judicial contra

els ultres als mitjans de comunicació. De fet, Kickl, amb estrets contactes personals amb membres de l'MI, va participar com a ponent en un congrés internacional organitzat pels identitaris l'any 2016 a la ciutat de Linz.

No obstant això, la politòloga austríaca Judith Goetz, que investiga el fenomen, no comparteix l'optimisme amb què ha estat rebuda la notícia de les causes penals entre els moviments socials i l'esquerra. "Darrere d'això podria haver-hi la motivació de desfer-se dels competidors polítics de l'FPÖ", va afirmar al diari alemany *Süddeutsche Zeitung*. Tant és així que Sellner "està a les investigacions per cridar l'atenció" i fer proselitisme del col·lectiu, afirma Goetz. Una oposició extraparlamentària d'extrema dreta -com la que practica l'MI al govern on participa un partit d'extrema dreta- és vista per l'FPÖ com a supèrflua. Innecessària, sosté Goetz.

'Quo vadis?'

El Moviment Identitari és un grup influenciat per la francesa Generació Identitària, creada l'any 2003, i busca en la batalla de les Termòpiles i la llegenda dels 300 espartans la seva principal font d'inspiració. En aquella batalla, datada l'any 480 aC, el rei espartà Leònides, comandant un exèrcit molt inferior en nombre però format pels millors soldats grecs, va impedir l'avenç de l'imperi Persa durant tres dies. El seu símbol és la lambda.

L'activitat política de l'MI ha passat per accions cridaneres, amb tàctiques de guerrilla cultural urbana, simulant les formes de Greenpeace, amb gran cobertura als mitjans de comunicació. Des d'assaltar el teatre de la Universitat de Viena mentre s'escenificava l'obra de la dramaturga *Elfriede Jelinek* (Els desemparats) fins a escalar la Porta de Brandenburg de Berlín, que els ha portat a la imputació penal.

L'MI té notòria presència a Viena i Graz, també a Lió, Halle, Milà i Londres. Les investigacions acadèmiques i antifeixistes coincideixen a estimar l'existència d'un centenar d'activistes militants i un miler de simpatitzants en actiu a tota Europa; però malgrat les missions a la Mediterrània i als Alps, amb prou feines aconsegueixen atraure noves seguidors. La seva ambigüitat política i la causa judicial podria convertir-se en un problema per l'MI. Per Goetz, només hi ha dues possibilitats: o se segueixen radicalitzant o es dilueixen dins els partits populistes de dreta radical. ●

Els ingressos de la venda de roba amb eslògans racistes i dissenys filonazis els haurien servit per finançar-se

L'organització ultra compta amb una notable presència a Viena i Graz, però també a Lió, Halle, Milà i Londres

Israel ofega la pagesia palestina de la vall del Jordà

L'ocupació impedeix l'accés del camperolat a les seves terres i als recursos hídrics en aquesta fèrtil zona de Cisjordània

Roger Guàrdia | @La_Directa
Ramal·lah

La vall del Jordà, al territori palestí de Cisjordània, ocupat per Israel des de la Guerra dels Sis Dies de 1967, és un paisatge desèrtic, de terra àrida i muntanyes pelades de tonalitat marró que jauen a prop de la ribera del Jordà, el principal riu de la regió, que s'estén per una llarga extensió de terreny fèrtil i reserves d'aigua abundants.

El riu, que separa Palestina del país veí, Jordània, s'estén al llarg de 360 quilòmetres, desemboca al mar Mort i es troba en un dels punts més baixos del planeta, a uns 230 metres sota nivell del mar. Durant l'any, les temperatures són molt càlides, i el clima temperat fa que el territori sigui l'ideal per a l'agricultura. A la vall, la ramaderia i l'agricultura han estat sempre les principals activitats de la població palestina, però tot va canviar radicalment fa 51 anys, quan les forces israelianes van conquerir el territori i hi van imposar un règim d'ocupació militar encara vigent.

Des d'aleshores, el paisatge de la vall del Jordà i de la zona septentrional de la mar Morta ja no és el mateix. El territori suposa el 30% de Cisjordània i inclou una llarga franja de 160.000 hectàrees de terra al costat del riu, però Israel n'ha confiscat una bona part, no permet l'accés del camperolat palestí a les seves antigues terres i els impedeix servir-se de les reserves d'aigua del subsòl —un recurs imprescindible per al desenvolupament agrícola que està confiscat, gairebé sota control absolut de les forces d'ocupació.

El cultiu de dàtil resisteix l'ocupació

“Abans de 1967, els palestins plantaven tot tipus de cultius de regadiu, hortalisses i arbres fruiters a la vall del Jordà; però ara, a causa de la manca d'accés a l'aigua i de la salinitat dels pocs recursos hídrics que s'obtenen, gairebé tota l'agricultura es redueix al dàtil”, explica Bárbara Draque, consultora experta en qüestions agrícoles que treballa sobre el terreny des de fa anys.

Segons les dades demogràfiques, al Jordà hi resideixen avui unes 65.000 palestines i unes 11.000 colones jueves repartides entre 37 assentaments que són considerats il·legals per la comunitat internacional. Les colònies, fortificades amb tanques metàl·liques, sota vigilància de cossos de seguretat privada i protegides per l'exèrcit, “tenen via lliure per accedir als recursos hídrics de la zona i dedicar-los al cultiu de milers d'hectàrees de terrenys palestins confiscats”, explica Moayyad Bsharat,

membre dels comitès de defensa agrícola de la vall, que afegeix: “Els camperols palestins es troben cada cop més arraconats”.

A diferència de les anomenades zones A i B de Cisjordània, que es troben sota una autonomia relativa de l'Autoritat Nacional Palestina (ANP) segons els acords d'Oslo de 1994, el 90% de la vall del Jordà és a l'àrea C, sota control absolut d'Israel, que estableix les regles del joc a través de l'Oficina de Coordinació als Territoris (COGAT), un organisme militar que gestiona els assumptes civils del territori palestí ocupat.

Terra confiscada

Segons diverses entitats de drets humans, Israel controla avui 125.000 de les 160.000 hectàrees de terreny del Jordà, cosa que suposa el 77,5% del territori de tota la vall. A Ismail Ayid, camperol de Marj Na'ja, un dels 69 poblats agrícoles i ramaders situats a prop del riu, les autoritats israelianes li han confiscat dos terços de les seves terres, i ara, davant de la manca d'aigua, només cultiva planta d'ocra i palmeres, de les quals extreu una

quantitat mínima de dàtils que ven al mercat.

Marj Na'ja, de poc més de 800 habitants, és una petita localitat d'habitatges desagregats al peu de la vall, ben a prop del riu. Cases de totxo gris a mig construir i cabanyes fetes de fusta i plàstic que la pagesia fa servir per treballar. A mesura que la distància amb el riu s'escurça, els cultius de palmeres s'estenen arreu. A l'altra banda del Jordà, no gaire lluny, les muntanyes de Jordània s'entreuen a l'horitzó, però treballar a prop de la ribera del riu ja no és possible, i tocar l'aigua del seu cabal fluvial s'ha convertit en un record remot del passat.

En un punt concret, Ismail Ayid veu com els seus camps queden tallats per una reixa metàl·lica, que és infranquejable i s'estén per tota la ribera del Jordà. A l'altra banda, sense cultivar i aplanats per excavadores, romanen els terrenys que Israel va confiscar a la seva família, i que ara es troben sota una estricta tutela militar de les forces d'ocupació.

“Israel aplica l'anomenada llei d'emergència per prendre el control de la terra. Aquesta permet confiscar parcel·les senceres sota l'argument de preservar la seguretat del país”, diu Moayyad Bsharat, que treballa des dels comitès de defensa agrícola per fer que la pagesia palestina tingui infraestructures d'accés a l'aigua malgrat els impediments de les autoritats israelianes. Amb la mateixa legislació, afegeix l'activista, “el Govern israelià justifica la confiscació de pous i aqüífers”, que deixen la pagesia palestina sense recursos hídrics per a treballar la terra.

Alternatives per aprofitar l'aigua

Entre altres restriccions, “als seus propis camps, als palestins no se'ls permet excavar més de 120 metres sota terra per treure aigua”, explica Bárbara Draque. A l'àrea C, obtenir permisos de les autoritats israelianes per construir canals d'irrigació o perforar terra endins per fer nous pous és gairebé impossible. A aquesta problemàtica s'hi afegeix la salinitat del sòl, “amb aigua que surt salobre i que no és apta per al cultiu de molts vegetals”, una mancança que fa que la pagesia palestina tingui encara més necessitat de trobar noves bosses d'aigua dolça.

“L'alternativa, davant dels entrebancs que imposa Israel, és instal·lar dessalinitzadores o fer embassaments per acumular aigua dolça i regar en els moments de més necessitat”, explica Bsharat. Per les forces d'ocupació, “qualsevol estructura que tingui més de deu centímetres

A la zona hi resideixen avui unes 65.000 palestines i unes 11.000 colones jueves repartides entre 37 assentaments

El camperol Ismail Ayid veu com els seus camps queden tallats per una reixa metàl·lica, que és infranquejable

Plana àrida del poblat rural d'al-Jiftlik, a la vall del Jordà / R.G.

d'alçada es considera una edificació”, però les basses estan per sota de la superfície terrestre i “són un tipus d'instal·lació que Israel no pot fer ensorrar”.

A la plana d'al-Jiftlik, un poble que voreja el riu Jordà per la seva part oriental, els petits embassaments d'aigua s'estenen arreu, es barregen amb els camps de cultiu i es confonen entre matolls i terra seca. El 45% de la seva població palestina és refugiada, però també hi ha centenars de colones jueves residents en tres assentaments israelians que han pres moltes terres de la localitat.

A la zona C, que constitueix el 21% del territori total de Cisjordània, la pagesia palestina només treballa el 21% de la terra disponible, i el 93% d'aquesta no té sistema d'irrigació per culpa de “les polítiques discriminatòries en el repartiment de l'aigua”, una realitat que el febrer passat va denunciar en un informe l'Associació d'Agències Internacionals pel Desenvolupament de Palestina (AIDA), que integra desenes d'organitzacions palestines i internacionals que treballen sobre el terreny.

Conflicte sense vies de resolució

Un quart de segle després dels acords d'Oslo, l'ocupació israeliana sobre Palestina i el conflicte obert al país des de 1948 no s'aturen. El Govern de l'Estat israelià, encapçalat pel primer ministre, Benjamin Netanyahu -líder d'una coalició també integrada per partits polítics ultranacionalistes i d'extrema dreta-, manté una agenda colonitzadora. Avui, més de 680.000 colones jueves resideixen en més de 128 assentaments repartits entre els territoris ocupats de Jerusalem est i Cisjordània -que Israel designa sota la denominació bíblica de Judea i Samària.

Fa poc, el ministre israelià de Defensa, Avigdor Lieberman, líder del partit sionista d'ultradreta Israel Beitenu i resident d'una colònia propera a la ciutat palestina de Betlem, va anunciar la promoció de 2.500 nous habitatges en diversos assentaments jueus de Cisjordània -un projecte que posarà en marxa ben aviat malgrat l'oposició palestina.

A mesura que avança l'ocupació, la població palestina té cada cop menys mecanismes per contrarestar la imposició de la jurisdicció israeliana, un projecte que

Ismail Ayid, pagès palestí a qui Israel ha confiscat dos terços de la seva terra. Darrere, el seu poble, la comunitat agrícola de Marj Na'ja / R.G.

els darrers mesos ha rebut un cop de mà dels Estats Units. L'administració del president Donald Trump no critica la colonització creixent sobre territori palestí i, en contra de la legislació internacional, ha reconegut Jerusalem com a capital d'Israel amb el trasllat de l'ambaixada a la ciutat santa.

A Ramal·lah, d'altra banda, les esperances de millora són poques. L'Autoritat Nacional Palestina, liderada per una classe política envellida que encapçala el president Mahmud Abàs, és una institució sense sobirania real que està perdent cada cop més legitimitat entre la ciutadania després de no sotmetre's a eleccions ni a cap procés democràtic des de fa més d'una dècada. El lideratge palestí, que ja no gaudeix del suport internacional passat, es troba en un greu atzucac, sense estratègia per enfrontar-se a l'expansió israeliana ni creativitat política per anar més enllà de la perspectiva de construir un Estat propi que a hores d'ara està a anys llum de materialitzar-se. Setanta anys després del seu esclat, la roda del conflicte palestinoisraelià seguirà girant. ●

La població palestina té cada cop menys mecanismes per contrarestar la imposició de la jurisdicció israeliana

L'Autoritat Nacional Palestina és una institució sense sobirania real que està perdent legitimitat entre la ciutadania

BURUNDI, LA CREACIÓ D'UN RÈGIM AUTORITARI

L'actual president del país aferma el seu poder a través d'una consulta abonada amb una creixent repressió contra la dissidència

L'anàlisi de **Fernando Díaz Alpuente** | @elsituacionista
Polítolleg i membre del col·lectiu Africaye

El passat 17 de maig, gairebé cinc milions de persones van ser cridades a les urnes a Burundi per votar en referèndum unes propostes que van suposar un canvi estructural en el sistema polític del país, així com un atac als acords de pau de l'any 2000. Amb la victòria del "sí" per un 75% dels vots i una participació del 98%, el camí cap a la confrontació i la creació d'un nou règim autoritari a la regió es mostra lliure d'obstacles.

En realitat, Pierre Nkurunziza, president del país des de 2005, ha après del fracàs polític que va suposar el seu intent per mantenir-se en el poder el 2015. Fracàs no perquè perdés el poder, sinó per allò que va suposar quant a cost repressiu. En aquella ocasió, Nkurunziza va presentar al Parlament una reforma de la limitació de mandats presidencials que establia la constitució per poder tornar-se a presentar. Que el Parlament rebutgés la seva proposta no el va fer retrocedir, i en comptes de retirar-se com estava previst, Nkurunziza va decidir presentar-se a un -il·legal- tercer mandat, pensant que gairebé no trobaria oposició.

La resposta, llavors, es va donar al carrer. Diversos moviments populars van enfrontar-se al Govern, i van perdre la partida degut a la forta repressió de Nkurunziza. La resposta internacional va ser tèbia i el procés de mediació que es va obrir, a la pràctica, va acabar per legitimar les eleccions que donarien un tercer mandat a Nkurunziza.

En aquesta ocasió, la via per certificar l'autoritarisme al país ha estat la

La pau està basada en el repartiment del poder entre les comunitats enfrontades durant el conflicte bèl·lic

del referèndum. No és possible entendre aquesta paradoxa si no es parla de la forta repressió -amb detencions, matances i intimidacions a l'oposició- que ha practicat Nkurunziza des de 2015. Es calcula que més de mig milió de persones han hagut d'abandonar el país des de 2005, i la xifra de mortes ha arribat a les 1.200. La repressió s'ha intensificat durant els últims mesos, sumant als assassinats i arrestos els atacs contra la llibertat d'expressió. S'han materialitzat, per exemple, amb la cancel·lació per part del Govern de les emissions de la BBC i de Voices of America durant almenys sis mesos, sota acusacions de criticar la figura del president.

Les propostes de Nkurunziza al referèndum han suposat un cop molt fort als acords de pau que van posar fi a la guerra civil l'any 2000. La pau a Burundi està basada en el repartiment del poder entre les comunitats enfrontades durant el conflicte bèl·lic. La hutu disposa d'una quota del 60% del poder al govern na-

cional, els governs locals, el Parlament i al Senat, mentre que el 40% restant el té la tutsi. Però la proposta del referèndum concedeix a la figura del president capacitat per canviar aquests equilibris de poder; una cosa que, a la pràctica, li permet privilegiar una comunitat sobre l'altra i prosseguir amb la política del greuge.

Però la proposta estrella de la reforma era una altra. El referèndum proposava augmentar de cinc a set anys els mandats presidencials. Això vol dir que es generen les condicions perquè Nkurunziza es pugui presentar sense problemes legals a les eleccions de 2020, i podria arribar a mantenir el poder fins al 2034. Un total de 29 anys de presidència d'aquest exlíder militar o la consolidació d'una autocràcia més a la regió.

Malauradament, Nkurunziza no és pas una excepció a l'Àfrica subsahariana. Ja són molts els presidents africans que han fet servir la reforma legal del sistema polític per perpetuar-se en el poder. A la regió, de fet, Nkurunziza està seguint els passos del ruandès Paul Kagame. Tots dos presenten la democràcia com un sistema inestable, i s'emmirallen en sistemes com el xinès, de forta presència a la regió. La manca de credibilitat de les democràcies occidentals i la de lideratges regionals sobre la base de defensa de la democràcia, fan que aquest qüestionament dels sistemes democràtics sigui encara més profund. Són mals temps per a les llibertats a tot el món, i l'Àfrica subsahariana no n'és aliena. ●

FES-NOS CRÉIXER

SUBSCRIPCIÓ CONJUNTA

LA REPARTIDORA + CALIU

LLIBRERIA ASSOCIATIVA ESPAI EDITORIAL

larpartidora.org facebook.com/larpartidora.valencia

facebook.com/Calio-Espai-Editorial calioeditorialblog.wordpress.com/

PER NOMÉS 65€ AL CURS

SAMARRETES

Cotó ecològic de comerç just

Pots aconseguir-les a la nostra redacció
C. Riego 37 bx. esq. Barcelona,
o a la botiga en línia de **La Ciutat Invisible**
www.invisible.coop

Directacoop Il·lustració de Clara Iris Ramos
En col·laboració amb La Ciutat Invisible

Música i ball a la plaça del Rei de Barcelona / SIRA ESCLASANS

Balls a plaça, l'altra festa

Des de fa 35 anys, cada divendres de primavera i tardor, la plaça del Rei de Barcelona s'omple de música i ball, una experiència cultural que també s'ha consolidat a Girona, Tarragona i Lleida

Joan Pol Alcaraz | @JoanPolAlcarazR

Sabíeu que la sardana que es balla tradicionalment és la sardana llarga, però que n'hi ha una altra coneguda com a sardana curta? Coneixeu la contradansa o la masurca? Són tots balls populars catalans que es van crear i popularitzar el segle XIX -i inclús abans- i que es ballen cada nit de divendres de primavera i tardor a la plaça del Rei de Barcelona. Francesc Marimon, qui ha estat col·laborant molts anys en la seva organització, explica que “des que vam començar amb aquests balls no hi ha hagut cap divendres de tardor o primavera que no s'hagi dansat a la plaça del Rei”.

A principis dels anys 80, balladores i músiques es van començar a reunir de manera espontània en aquesta plaça de la capital catalana per recuperar danses i cançons que s'havien perdut feia anys. Marimon recorda que tot va passar de manera innocent i que no hi va haver cap intenció darrere més que passar-ho bé entre amistats, i que tot plegat es va anar fent famós gràcies al boca-orella. “No hem fet mai publicitat ni hem invertit mai diners a intentar expandir aquesta iniciativa”, explica.

Avui, la plaça s'omple cada divendres. En els darrers anys, el volum de gent que hi participa ha augmentat exponencialment. Per Marimon, això suposa “una alegria immensa”, ja que justament la idea dels balls populars és que s'hi sumi tanta gent com vulgui. Joana Domènech, música i balladora habitual, explica que “hi ha vegades que ens falta espai per poder-hi ballar com cal, però ens encanta acollir nova gent”.

D'on ve tot això?

Francesc Tomàs Aymerich, conegut com a *Panxito*, va arribar a Catalunya des de Mèxic el 1982. Els seus avis es van haver d'exiliar al país llatinoamericà durant la dictadura franquista i, en acabar, *Panxito* va decidir tornar. Es va ajuntar amb el músic Carles Mas i van formar la Cobla Mínima -de flabiol, tamborí i violí-, i tocaven músiques tradicionals catalanes, les quals també dansaven a l'Esbart Català de Dansaires. »

» Ells dos, i altres músics com el mateix Marimon, van impulsar una activitat de música i dansa tradicional en un local de Gràcia. “Vam començar a ballar cada divendres, però a l'estiu el local tancava i teníem ganes de seguir dansant”, explica *Panxito*. Va ser llavors quan van passar al carrer. Primer ho van intentar en algunes places de Gràcia, però com que moltes d'elles no eren graciencques van explorar altres espais com la plaça de Sant Pere Màrtir, al centre de Barcelona. La plaça, però, no era la més adequada, i quan van acabar les obres arqueològiques del Museu d'Història de Barcelona van passar a la plaça del Rei, on alguns anys enrere ja s'havien trobat dansaires d'El Ventall, un grup de danses d'arreu del món.

“Començar a ballar de manera espontània a la plaça del Rei va ser una cosa molt trencadora en aquella època”, assegura *Panxito*, “després de la dictadura s'estava començant a reivindicar el carrer com a espai de festa, però només en el context de festes majors o populars”. Els primers anys de balls s'autoorganitzaven de manera gairebé intuïtiva, però a causa de la transformació de la ciutat durant els Jocs Olímpics i de les conseqüents normatives més estrictes de l'Ajuntament va ser necessari crear una associació.

Va ser llavors quan Marimon va fer-se càrrec de l'Associació Balls a la Plaça del Rei. Els balls es van institucionalitzar i, malgrat que no era la voluntat de les persones que la van fundar, no hi havia cap altra opció si es volien tenir els permisos per a realitzar activitats a l'espai públic. Això va comportar també una professionalització, amb millores tècniques, calendarització i petites subvencions de l'Ajuntament i la Generalitat, que, tanmateix, tant Marimon com *Panxito* qualifiquen d'“insuficients”. Actualment, aquesta és la situació, però *Panxito* assegura que “no s'ha perdut del tot l'arrel d'un model de festa alternativa a l'espai públic”.

Com és un divendres a la plaça del Rei?

L'horari del ball és el mateix des de sempre, a les deu comença a sonar la música i fins a la mitjanit es fan diversos balls. En els últims anys, degut a la gran quantitat de gent que s'hi suma divendres rere divendres, es fan tallers previs a l'inici dels balls, especialment quan les danses són més complicades o desconegudes. “No cal dir res, la gent sap que els balls comencen a la primavera i a la tardor i sempre hi va gent”, comenta Marimon.

L'Associació Balls a la Plaça del Rei planifica un calendari durant l'estiu i l'hivern pels balls de tardor i primavera respectivament. Cada divendres hi ha una artista o una banda diferent. *Panxito* assegura que els grups “fan cua per inscriure's a la llista per tocar-hi, de manera gairebé militant”. Poden cantar en català, en occità o fins i tot en altres llengües de països convidats, com el basc o el gaèlic.

I això passa només a Barcelona?

La resposta és que no. Els balls a la plaça del Rei van ser, segons *Panxito*, “la mare de moltes ballades populars que es fan a Catalunya”, i ara mateix és un fenomen molt estès. A Tarragona, des de 2012, l'associació Balls a Plaça organitza una ballada al mes a la plaça dels Sedassos durant la tardor i la primavera, i a Lleida l'organització Ballades a Plaça fa el mateix. A Girona, des de 1995, es balla gairebé tots els dijous de

L'associació que ho organitza a Girona es diu Qrambla, i el seu president, David Garcia, afirma que aquestes iniciatives “són més que germanes, són bessones”

primavera i tardor a la Rambla. L'associació gironina porta el nom de Qrambla i el seu president, David Garcia, explica que totes aquestes iniciatives “són més que germanes, són bessones”.

Garcia comenta que hi ha algunes diferències amb els balls a Barcelona, sobretot pel que fa a l'afluència de públic. En tractar-se d'una ciutat més petita, la gent que hi va és molta menys. Mentre que a Barcelona podríem estar parlant d'un centenar de persones cada divendres, a Girona aquest nombre és molt menor. Tot i això, Garcia explica que la intenció de fer aquests balls extensibles a tothom és exactament la mateixa que a Barcelona i diu que “si veiem una persona que ens mira estranyada, el que fem automàticament és animar-la a unir-s'hi i ensenyar-la a ballar”.

Una manera d'expressar el catalanisme

Marimon troba una relació directa entre la voluntat sobiranista del poble de Catalunya i els divendres a la plaça del Rei, que s'ha fet palesa aquests últims anys en l'ambient que es genera entre dansaires. “A través dels balls tradicionals d'un poble es pot entendre com és aquest”, diu Marimon, i li agrada vincular la fraternitat del poble català amb balls que necessiten la compenetració de molta gent, com la sardana curta. A Barcelona es posa una estelada darrere de l'escenari, i Garcia explica que a Girona, en les ballades d'aquests darrers mesos de setembre i octubre, “alguns balls acabaven amb crits de llibertat”.

De fet, instrumentistes i dansaires coincideixen a dir que hi ha alguna cosa especial en ballar aquestes danses i músiques catalanes tan antigues. Joana Domènech, qui hi ha tocat i hi va a ballar sovint,

Fins a mitjanit,
les rotllanes de
dansa alegren
la plaça del Rei
/ SIRA
ESCLASANS

assegura que des del primer dia que hi va arribar s'hi va sentir "com a casa". No sap per què, diu, però "sento que porto aquella música al meu ADN". En la mateixa direcció parla Marimon, qui a part d'organitzador és músic d'acordió diatònic, i confessa que no sent la mateixa facilitat per tocar una partitura catalana, "per molt antiga que sigui", que una basca, irlandesa o gallega.

Una alternativa de festa per a joves

"Els divendres a la plaça del Rei són la meva discoteca". Domènec té vint anys i des de fa uns cinc participa en els divendres a la plaça del Rei. Explica que per ella sortir de festa és anar a ballar a aquesta plaça de Barcelona. "Crec que gairebé mai he anat a una discoteca", assegura, i és que troba molts avantatges a ballar al carrer: "La dansa i la música són les protagonistes, no cal emborratxar-se per divertir-se i sent una dona no trobo actituds masculines entre els participants".

Domènec explica que, en el context d'aquests balls, ha fet unes amistats molt sòlides que esperen que arribi divendres per ballar juntes. La compenetració, la cooperació i la confiança que es genera en el moment de ballar entre desconegudes fa que sorgeixin unes relacions molt fortes que evolucionen en amistats de per vida. "Normalment no abraces una persona que no coneixes de res i per ballar ho has de fer", diu. En la mateixa línia, Sara Soria, qui hi balla des que era petita, assegura que "els meus millors amics són del grup dels divendres a la plaça del Rei". Totes dues coincideixen que la confiança que es tenen entre amics d'aquests balls és molt difícil d'aconseguir per altres vies.

I el turisme del centre de Barcelona...

L'impacte del turisme massiu a la ciutat de Barcelona des dels Jocs Olímpics també ha afectat els divendres a la plaça del Rei. Hi ha balladores i músiques més crítiques i menys, però totes coincideixen que la presència del turisme s'ha notat. Soria és de les persones que ho veu de manera més negativa: "La gentrificació de Barcelona fa que cada cop hi hagi menys espai a la plaça per ballar i ara hi vaig menys". També hi ha queixes per part de l'organització en relació amb turistes que van begudes divendres a la nit i alguns cops dificulten o entorpeixen el funcionament de l'activitat.

Per contra, *Panxito* intenta donar la volta a aquests problemes i destaca que, més enllà de les persones èbries, aquests balls són una bona oportunitat per apropar la cultura catalana a les estrangeres d'una manera diferent. Explica que "si els turistes venen un divendres a la plaça del Rei i ballen amb nosaltres, s'emportaran una imatge diferent de la festa a Barcelona i veuran que hi ha un model alternatiu i popular". ●

DEL 10 DE MAIG A L'11 DE SETEMBRE

MIQUEL GONZALEZ

MEMÒRIA
PERDUDA

EXPOSICIÓ FOTOGRÀFICA
CASTELL DE MONTJUÏC

CASTELL
DE MONTJUÏC

Ajuntament de
Barcelona

Orenetes i falciots

Estimo tant la vida que la faig meva moltes vegades (Montserrat Abelló)

El relat de Bea Ramos | @Beatuni

El portal és petit i antic. No hi ha interfon ni timbre. La porta dona la benvinguda amb un grinyol singular, una barreja de bramul d'elefant i esbramec d'os. Vint-i-cinc esglaons estrets et porten fins a la quarta i darrera porta, que, a l'obrir-la: llum i silenci.

Els de la immobiliària ja m'ho van avançar: "És una finca molt tranquil·la". Passaven els dies i ni rastre dels veïns. No va ser fins dues setmanes després quan, de sobte, al primer pis, s'obre la porta de cop i apareix una dona molt gran.

-Hola, soc la veïna de dalt -em presento buscant certa complicitat.

-Era maco el noi d'ahir, alt i fort. Ai, si fos jove...!

[Atònita, intento trobar una resposta, però Sandra Patricia arriba amb un davantal vermell i guants de làtex de diferent color, demanant-li si us plau que callés.]

-Perdona, amor, la senyora Conxita *es muy guasona* i una mica tafanera, com dieu aquí.

-No passa res, sembla divertida. Encara no coneixia ningú del veïnat.

-*Pasa más tiempo en el hospital que en su casa, así que poco la verás. Por cierto, amor, me llamo Esmeralda, aunque la señora siempre me llama Sandra Patricia.*

La senyora Conxita m'assenyala el llibre que em sobresurt de la bossa, deté la mirada a la portada i, del més tendre somriure, li surt un fràgil fil de veu que em recita:

-“Em queden els ulls, i sé que dins d'aquest cos encara m'hi corre, ben roja, la sang.” Montserrat Abelló, 1918-2014 -em xiuxiueja, com si es tractés del més recòndit secret.

Encara desconcertada, obro la porta del pis: llum i silenci. Observo que el gira-sol es manté ferm; en canvi, els *cervellets* s'esvaeixen per segons. No era tan fàcil, això de cuidar els cactus? El telèfon sona: la meua tieta. Tan tendre com pesada, em repeteix la mateixa pregunta des de fa setmanes: "I no et trobes massa sola en aquest pis? Si almenys tinguessis tele..."

L'endemà em preparo per sortir i, per inèrcia, perdo els cinc minuts de rigor buscant les claus, com cada matí. Baixo les escales a corre-cuita però quedo encarcerada al tercer esglaó: la senyora Conxita té a tot volum *Relotge d'emocions*, de Raimon.

Després de la feina, arribo al barri i em topo amb ella, en un banc assolellat mirant el cel. Mentre dubto si apropar-m'hi, em fa un gest afectuós convidant-me a seure al seu costat. Sandra Patricia aprofita l'ocasió per marxar a comprar. Cada dia compra loteria. N'està segura que, si li toqués, seria feliç.

-I tu, sabries dir-me la diferència entre l'oreneta i el falciot? -em pregunta sense deixar de mirar el cel.

/ GUILLEM ARDERIUS

-Jo t'ho diré: el falciot no s'atura, no deixa de volar ni per dormir. Sigues falciot, amor meu, sigues falciot.

M'allarga la mà i restem en silenci, fins que Sandra Patricia trenca l'harmonia recordant que ha de fer el sopar. Caminem les tres cap al portal. La senyora Conxita s'arrapa a la barana, grimpant els esglaons amb tant d'esforç que la seva respiració ressona per totes les escales com un violí desafinat. Les mans li tremolen, però els seus ulls, clars i punyents, em travessen per recordar-me: *Sigues falciot, amor meu, sigues falciot.*

M'assec al terra de la terrassa. Respiro profundament, i m'omple d'una pau indescriptible. *És això la vida?*, em pregunto.

Els dies passen i el silenci regna al primer pis. Fa dues setmanes que li he perdut la pista. Ja no sona Raimon ni Guillermina Motta. Un dia hi ets i l'altre desapareixes? Això és la vida? *Una altra vegada a l'hospital, senyora Conxita?*

Les campanes m'eixorden i el sol del migdia em recorda que tinc dinar. Busco les claus i, a l'obrir la porta, em barra el pas un paquet embolicat amb paper de diari, lligat amb un cordill. L'obro emocionada i les llàgrimes comencen a rodolar galtes avall. El regal no permet cap dubte sobre la seva procedència: *Vida diària*, obra poètica de Montserrat Abelló, reedició del 1981.

Baixo les escales i colpejo el picaporta de la senyora Conxita. Ningú respon. Em pregunto si això és el que em queda d'ella. Una inquietant nostàlgia em recorre el cos al pensar que faig tard a agrair-li el regal.

Els caps de setmana, la Plaça està farcida de vida: paradetes que venen mel i regalèssia; el flabiol que marca l'inici de la sardana i una veu que se'm clava. Giro el cap i, efectivament, és Sandra Patricia amb la senyora Conxita. Mentre m'apropo, em somriu des de la distància.

-Hola, veïna! Has vist que la Senyora està molt morena? *El Vichy Catalán la ha rejuvenecido diez años.*

-Vichy Catalán? El balneari? -pregunto perplexa.

-Sí, noia, sí. No diuen que la vida són dos dies? -em respon la senyora Conxita.

La mare que la va parir. I jo pensant que era morta. Encara rient, arribo al restaurant. Parlen de fills i de feina. Demano una cervesa i la Laia em pregunta:

-I tu què? Estàs bé al pis? No et sents sola?

-I tu, sabries dir-me la diferència entre l'oreneta i el falciot? ●

ressenyes

Diari de la lluita pel dret a l'habitatge

Clara Asín | @Colombine_9

João França, periodista tot terreny, ens ha deixat un llegat documental sobre la lluita pel dret a l'habitatge a Barcelona. *Habitar la Trinxera*, editat per Octaedro, dins de la col·lecció Periodisme i Drets Humans, funciona com un diari d'experiències i moments clau de moviments socials com V de Vivenda, moviment pioner a l'Estat espanyol creat al voltant del 2006; el col·lectiu Miles de Viviendas, que va acollir les primeres jornades de Creative Commons a Barcelona basant-se en la cultura lliure, o la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH), entre molts altres. França també ens apropa al moviment okupa dels barris en l'època de l'Assemblea d'Okupes de Barcelona, que coordinava i sumava forces de centres socials i habitatges per a generar teixit social de manera autogestionada, amb moments referencials com les okupacions del Cinema Princesa a Ciutat Vella, la Hamsa i Can Vies al barri de Sants, o les Naus al barri de Gràcia.

Al llibre, trobem que abans del 15-M (2011) ja s'estava gestant una revolució, on la ciutadania s'anava organitzant contra els carrers i apropiant-se de la ciutat. També hi apareixen activistes que actualment ocupen càrrecs a la

institució, com l'alcaldessa Ada Colau; la seva parella Adrià Alemany, coordinador de Barcelona en Comú; Gala Pin, regidora del districte de Ciutat Vella, o Jaume Asens, tinent d'alcaldia.

Totes elles, peces clau en el desenvolupament del moviment pel dret de l'habitatge a la ciutat, juntament amb milers i milers de persones anònimes. Així mateix, hi ha pàgines dedicades a la pressió d'aquests moviments, a les alternatives, al moviment estudiantil, a la contracimera del G8 a Gènova i també, entre molts temes, a la gentrificació, que pren com a punt de partida la inauguració de la Rambla del Raval, el 20 de setembre del 2000, "quan 5.000 veïns i veïnes van ser expulsats de casa seva arran de la reforma". A la cronologia final, trobem moments clau de la història d'aquesta lluita: des del naixement del Col·lectiu Squat de Barcelona (CSB) a *El Periódico*, el 9 de setembre de 1984, amb el títol "Nacen en Barcelona los ocupa-pisos", fins a l'aprovació de la ILP de la PAH per fer front a l'emergència habitacional i a la pobresa energètica, el maig de 2016. En resum, un mapeig de lluites, victòries i derrotes, experiències col·lectives i molta dignitat. ●

LLIBRE
Habitar la trinxera
João França
Editorial Octaedro, 2018
176 pàgines

Nous ingredients per a la mateixa fórmula

Elies Boscà | @Elies_Bosca

Després de dos anys, Auxili torna amb *Tresors* (Propaganda pel fet!, 2018), on continuen apostant per la fusió i els ritmes d'arrel jamaicana que els han caracteritzat des dels seus inicis. Després del punt d'inflexió que suposà el seu anterior disc, *Instants Cremant* (Propaganda pel fet!, 2016), el nou àlbum els consolida com una de les propostes musicals més potents del nostre territori.

Si bé és indubtable que segueixen fidels al seu estil inconfusible, la incorporació als teclats de Joan Marc Pérez (ex de La Gossa Sorda) i el fet que ell s'haja encarregat de la producció, han introduït unes sonoritats gairebé inèdites en el repertori de la formació, sobretot pel que fa a la presència

de sintetitzadors i sons electrònics.

Pel que fa a les lletres, estan marcades pel difícil context polític i social que estem vivint, el qual s'hi veu reflectit a bastament, fent que siguin les més explícites del grup fins ara. "Hui la liem", "Com Camot" o "No m'esperes" així ho demostren. No obstant això, les referències a l'amor o la diversió també les podem trobar en temes com "Si tu vols" o "Converses de balcon".

Així doncs, amb col·laboracions de luxe que arredoneixen el conjunt, com la de Panxo de ZOO, Ander de Green Valley o Josep Montero d'Oques Grasses, els d'Ontinyent presenten candidatura per a ser considerats una de les bandes del moment. ●

MÚSICA
Tresors
Auxili
Propaganda pel fet!
2018

El 'nosaltres' de la ciutat marca

Guille Larios | @La_Directa

LLIBRE
Ciutat Princesa
Marina Garcés
Galaxia Gutenberg
2018
249 pàgines

Ciutat Princesa és un llibre honest i inspirador que recorre la memòria ininterrompuda de les lluites de la Barcelona postolímpica. Un d'aquells documents de referència elaborats cada cert temps, necessaris per a integrar i deixar constància de l'experiència i resistència col·lectiva en els imaginaris compartits. Una obra personal i filosòfica per a seguir repensant-nos com a *nosaltres* dins de la ciutat marca, la ciutat empresa i aparador, la ciutat ansiosa d'una centralitat per ser capital d'alguna cosa. La Barcelona globalitzada que lluita per atomitzar-nos, fragmentar-nos i precipitar-nos cap a la regressió, la decadència i l'apocalipsi en els marcs

presumptament irreductibles d'un necrocapitalisme omnipresent.

Davant d'això, la recepta de qui ha apostat pel combat del pensament i la batalla de les idees per acabar, indefectiblement, *posant-hi el cos*. La generació d'un pensament des d'on tornar a passar a l'acció. La recepta de la il·lustració radical, de la cultura i la filosofia, dels feminismes en l'ètica i en la cura, l'aliança d'amistats en els fronts i rereguardes de la trinxera, de les complicitats i afectes, de la redefinició d'aquest *nosaltres* i del replantejament de què és essencial en un món superficial; aquella interpel·lació que ens qüestiona a reflexionar i actuar sobre allò que *realment importa*. ●

/ VICTOR SERRI

“Són moltes les migrades sense accés als drets civils i polítics”

Mariana Cantero | @cantero_mariana

Maritza Buitrago,
activista racialitzada
i feminista

Maritza Buitrago és colombiana i porta anys treballant en drets humans i feminisme. Amb l'experiència de dona racialitzada –estigmatitzada per la seva condició de no ser blanca– que ha viscut el seu propi procés migratori marcat pel racisme i la llei d'estrangeria, ha lluitat des de col·lectius com Maloka o Mujeres Pa'lante en contra d'aquestes polítiques que afecten transversalment tots els àmbits de la vida quotidiana d'una persona. Actualment participa en la tancada de migrades de l'antiga Escola Massana a Barcelona, des d'on s'organitza amb altres companyes per pensar estratègies d'autodefensa antiracista-feminista i lluitar contra les estructures que violenten les vides de moltes dones. Les demandes de la campanya, explica, són *per se* feministes. El moviment recull una llarga trajectòria de lluita que engloba àmbits com l'habitatge, la feina digna i els drets civils i polítics.

Articuleu les demandes de diferents moviments que condicionen la vida de moltes migrades...

Sí, les demandes s'articulen al voltant de la llei d'estrangeria, el marc normatiu que ens condiciona en la situació de no drets, en el tema de poder tenir papers sense necessitat de tenir un contracte de feina i l'empadronament, perquè hi ha una sèrie de violències institucionals per poder accedir al padró. La nacionalitat també és una de les nostres demandes: per aconseguir-la s'ha de fer un examen que no té en compte els contextos lingüístics ni altres aspectes –com ara que hi ha gent que no ha estat alfabetitzada. En aquests moments, per a molta gent és molt difícil aconseguir-la i suposa no tenir accés als drets civils i polítics. A més, l'accés a la sanitat també està coartat. La despenalització de la venda ambulants és una lluita que també ens toca a les tancades, així com la clausura dels CIE, la crisi de refugi i les fronteres. Aquest és el conjunt de drets als quals hauríem de poder accedir. Per últim, a tot això se sumen les violències masclistes i institucionals que patim les dones migrades.

Les tancades de migrades han estat, des de la primera l'any 2001, mobilitzacions molt masculinitzades. Quina diferència hi veieu vint anys després?

Aquest és un tema que ja m'han comentat. Però les coses han canviat i les dones hem fet un camí d'apoderament malgrat els dos patriarcats als quals ens enfrontem: l'estructural, blanc i etnocèntric, i el dels nostres companys racialitzats. Crec que hi ha hagut avenços, tenim gran protagonisme i veu pròpia dins les tancades i, de fet, a les negociacions estem molt presents amb les nostres demandes. Hem parlat amb la regidora LGTBI –de l'Ajuntament de Barcelona– per explicar les nostres demandes com a feministes i hem demanat una reunió amb l'Institut Català de les Dones i la secretària de Família, responsables del circuit d'intervenció en violències masclistes. A més, ja hem fet tancades feministes.

Quines formes de racisme pateixen les dones migrades?

Tenim una hiperrepresentació en el femicidi (de 2011 a 2016 hem estat les víctimes del 33% dels femicidis), i unes especificitats molt concretes que s'han d'abordar. A més, patim el racisme estructural, però també hi ha un racisme arrelat en el moviment feminista i LGTBI que no es mira prou i que s'ha de problematitzar.

I pel que fa al racisme institucional?

En el circuit de violències racistes institucionals, en patim de molt concretes. Hi ha una taula que està tractant amb la Generalitat la situació dels drets de les treballadores de la llar i organitzacions de dones que estan demanant que es reconegui la necessitat d'elaborar un protocol concret en tot el circuit d'atenció a les violències masclistes per a dones migrades, que reconegui la violència institucional com una de les formes de violència que patim. Hem exigit campanyes concretes per a visibilitzar la violència sexual en treballadores de la llar i les cures, que és un tema molt invisibilitzat, sense vies de denúncia clares ni cap protocol d'intervenció.

La mirada antiracista està present en les administracions?

La mirada antiracista no està present en les administracions i estem intentant que s'hi incorpori. Òbviament, la institució no es vol veure a si mateixa travessada per mecanismes colonials i racistes i no ho reconeix, amb la qual cosa ens demanen “proves”, casos en els quals hagi passat això que denunciem. Però, si no es reconeix el que passa, és molt complicat treballar-ho.

Pot haver-hi suport des de la cúpula de la institució, però hi ha dinàmiques que s'han de trencar des de la societat...

Sí, hi ha dinàmiques que perpetuen els privilegis de la blanquitud i és complicat trencar-les. La tancada no canviarà això d'un dia per l'altre, però serveix per posar sobre la taula molts temes. Estem intentant donar continuïtat a la lluita i buscar estratègies perquè tot el que hem guanyat 150 dones parlant d'estratègies feministes antiracistes no s'ha de perdre.

No és la primera tancada. Com lluiteu contra la naturalització de la forma de protesta?

Precisament, la tancada és perquè no es naturalitzi. Han passat quasi vint anys i les coses no han millorat, ans al contrari. Hem de dir que això no és possible i pressionar per aconseguir coses concretes. Ara s'han sumat espais on es fan tancades (al Poble Nou i Badalona) i estem rebent *feed-back* de la resta de l'Estat. Detectem una certa obertura per a treballar aquests temes i pensem que ho aconseguirem. ●

Hi ha dinàmiques que perpetuen els privilegis de la blanquitud i és complicat trencar-les